

Inhoud

4 mei 2001

Omslag: Andre Klijsen

333

In het arrest-Slot/Ceelen van 2 maart jl. verschaft de Hoge Raad duidelijkheid in kwesties rond het **Amsterdams Verrekenbeding**. De Hoge Raad lijkt uiteindelijk te kiezen voor verrekening op basis van evenredigheid in plaats van nominaliteit. Dit is ook het uitgangspunt van het aanhangige wetsvoorstel.

344

Ook buiten de 'opwindende wereld van Peter Stuyvesant' runnen advocaten een onderneming. Zij bekommeren zich minder om de winst, al is ook hier het marktdenken niet vreemd. Een bezoek aan **drie kantoren** met verschillende doelgroepen.

339

De afgelopen weken werd er verhit gesproken, gedebatteerd en klachten ingediend over de vraag of de advocatuur bij de buitenwereld een vals imago heeft. En of '**topadvocaten**' die veel in de media optreden daaraan debet zijn. Een schets van de discussie en een scherpe mening in de column.

333 Amsterdams Verrekenbeding in eindronde
Mijlpaal in huwelijksvermogensrecht?
Prof. mr. E.A.A. Luijten

342 Te hoge transactiebedragen bij
rijden onder invloed (II)
W. Anker en T. van der Goot

344 Kleine kantoren vinden zich groot genoeg
Lex van Almelo

348 Werken aan kwaliteit is
pure winst voor rechthulp
Hans Buskes

Vaste rubrieken

339 Column
'Topadvocaten'
Matthijs Kaaks

340 In het nieuws
Klacht van Spong
Meldplicht in Europees Parlement

350 Hoe zat het ook alweer met...
koerswijziging?
Willem Heemskerk

353 De bijzondere zaak van...
Bernard ter Haar: de vissersblokkade
Jan Pieter Nepveu

355 Iks ging weer eens pleiten
Leo van Osch

Van de Orde

331 Van de deken: Procureur geprolongeed
356 Orde-nieuws
356 Agenda
358 Permanente opleiding
359 Personalía

361 **Disciplinaire beslissingen**

In het volgende nummer

- *Kroniek Arbeidsrecht*
- *De nieuwe Vreemdelingenwet*
- *Mediation-tips voor advocaten*

Opinie? Kritiek?

Mail uw reacties op het gebodene naar:

Advocatenblad@ebi.nl

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Elsevier bedrijfsinformatie bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. A.S. Fransen van de Putte
mr. P. Habermehl
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesselink
mr. A.A.M. van der Meer
mr. M. Middeldorp
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
mr. M. Ynzonides

Bladmanagement

mr. P. Habermehl
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Ynzonides
dr. L. Hesselink (Elsevier)
dr. H. Buskes (Orde van Advocaten)

Eindredactie

Linus Hesselink

Redactionele bijdragen

t.a.v. L. Hesselink
Elsevier bedrijfsinformatie bv.
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
email: l.hesselink@ebi.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Bijdragen voor het Orde-deel

Nederlandse Orde van Advocaten,
Postbus 30851, 2500 GW Den Haag,
tel. 070-3353535, fax 070-3353531.
Zie ook: www.advocatenorde.nl

Beeld

Vormgeving: VILLA Y, Andre Klijsen
Tekeningen: Floris Tilanus
De Pinguin: W.C. van Manen, Stichting
Advocaten voor Advocaten

Lay-out

Dimitry de Bruin, Den Haag

Correctie

Irene Groothedde, Amsterdam

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Postbus 90, 2380 AB Zoeterwoude
tel. 071-5897621, fax 071-5890580
e-mail: bdmvb@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: f 3,70 per mm bij een
kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 10: 4 mei 2001
afl. 11: 18 mei 2001

Abonnementen

Alle *advocaten*, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531. *Niet-leden* betalen f 290 of € 131,60 per jaar (incl. BTW, verzendkosten en jaarband). Studenten 50% korting. Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Elsevier Klantenservice verzorgt de abonnementsadministratie voor niet-leden: Elsevier bedrijfsinformatie bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@ebi.nl
Losse nummers: f 15

© Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit blad mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Van de deken

Procureur geprolongeerd

mr. M.W. Guensberg

Het onderscheid tussen advocaat en procureur is verouderd en zinledig. Schaf de procureur af en wijzig de wet zo dat advocaten zonder inschakeling van een plaatselijke procureur in het hele land kunnen optreden. Het burgerlijk procesrecht wordt aldus vereenvoudigd en de extra kosten die thans voortvloeien uit de dubbele rechtsbijstand van een advocaat en een procureur als er in een ander arrondissement moet worden geprocedeerd, worden vermeden. Afschaffing van de procureur draagt ook bij tot de opheffing van plaatselijke verschillen in het procesrecht.

Deze uit het *MDW-rapport* van de commissie-Cohen opgetekende conclusies zijn op het eerste gezicht niet onbegrijpelijk of evident onjuist. Dat vonden ook het Ministerie van Justitie en een ris van commissies en onderzoekers die in opdracht van het ministerie bestudeerden hoe de procureur snel en efficiënt zou kunnen worden geëlimineerd uit de Nederlandse rechtspleging. De commissie-Mannourij, die in 1997 het probleem wat nauwkeuriger onderzocht, kwam tot het genuanceerde standpunt dat het afschaffen van het verplichte procuraat slechts een terminologisch resultaat zou opleveren als niet eerst aan een aantal organisatorische randvoorwaarden zou worden voldaan. Er zou, zo vond de commissie, bovendien een werklasterverhuizing plaatsvinden van advocatuur naar rechterlijke organisatie.

Nader onderzoek naar de 'organisatorische gevolgen afschaffing procureur' door ICT-dienstverlener CMG leerde dat de materie toch veel weerbarstiger was dan menigeen had gedacht. Terecht oordeelde men dat er eerst een landelijk advocatentableau zou moeten komen. Ook zou er een landelijk rekening-courantstelsel moeten worden ontwikkeld. De Orde, die geen principieel tegenstander is van het verdwijnen van het procuraat, voegde daaraan nog toe dat er bovendien een uniforme rol moest komen, dat er een voor alle advocaten bereikbaar systeem van elektronisch (rol)berichtenverkeer moet worden geïmplemen-

teerd en voorts dat de gehele operatie voor de afnemer van juridische diensten budgettair neutraal zou moeten zijn. De Algemene Raad vroeg daarbij aandacht voor het – in de rapporten onderbelichte – feit dat de procureur ook een wezenlijke rol vervult bij het vlot en adequaat verlopen van het civiele proces.

Het ministerie liet ondertussen weer nader onderzoek doen dat zich richtte op de beschrijving van de toekomstige administratieve organisatie bij de gerechten in de situatie zonder verplichte procureur, de implementatie daarvan en de voor de afschaffing benodigde wetswijzigingen.

Het project tot afschaffing van de procureur leek zijn eigen, moeilijk te stoppen momentum gekregen te hebben.

In een brief van 13 februari 2001 sprak de Minister van Justitie echter het voorlopig laatste woord. De afschaffing van het procuraat en dus ook van de procureur wordt 'getemporiseerd'. De motivering die de minister geeft om dit uitstel te rechtvaardigen overtuigt. De intensiteit van de modernisering van de rechterlijke macht zorgt ervoor dat 'uiterst spaarzaam dient te worden omgesprongen met extra activiteiten die een beslag leggen op de veranderingscapaciteit van de gerechten'. De afschaffing van het verplichte procuraat zou een 'complexe operatie' betekenen, en er moet eerst ervaring opgedaan worden met het nieuwe rolreglement. Ten slotte bestaat er, aldus de minister, onvoldoende zicht op de financiële gevolgen voor de overheid en de werklasterverhuizing naar de gerechten.

Hoewel de minister daarover zelf niet spreekt, is de verwachting gerechtvaardigd dat de procureur het nog wel wat jaren zal uithouden. Intussen werkt het ministerie in overleg met de rechterlijke macht en de Orde aan de ontwikkeling van een landelijk rekening-courantstelsel en van een landelijk advocatentableau. Een dergelijk centraal registratiesysteem van alle advocaten zou overigens het beste ondergebracht kunnen worden bij de Orde.

**De verwachting is
gerechtvaardigd dat
de procureur het nog
wel wat jaren zal
uithouden**

Amsterdams Verrekenbeding in eindronde

Mijlpaal in huwelijksvermogensrecht?

In het langverwachte arrest-Slot/Ceelen van 2 maart jl. verschaft de Hoge Raad enige duidelijkheid in kwesties rond het Amsterdams Verrekenbeding. Hoe moet er tussen ex-echtgenoten worden verrekend als uit inkomsten een leenschuld werd afgelost? Het belang van het arrest is dat de Hoge Raad lijkt te kiezen voor verrekening op basis van evenredigheid in plaats van nominaliteit. Dit is ook het uitgangspunt van het aanhangige wetsvoorstel, dat het wettelijk deelgenootschap vervangt door een algemene regeling van verrekenstelsels.

prof. mr. E.A.A. Luijten

emeritus hoogleraar burgerlijk recht
en notarieel recht KUN; thans advocaat

Illustraties: Ron van Dalen

Het Amsterdams verrekenbeding ('AVB') sluit goederenrechtelijk elke vermogensgemeenschap uit. Verbintenisrechtelijk daarentegen verplicht het tot jaarlijkse verrekening van de inkomsten der echtgenoten nadat de huishoudkosten zijn voldaan en met de fiscale lasten rekening is gehouden. De praktijk blijkt anders dan de leer: de verrekening wordt niet of slechts in uitzonderingsgevallen uitgevoerd. De vervaltermijn, die daarom vaak aan het AVB werd toegevoegd, werd doorgaans zeer kort gesteld, reden waarom de Hoge Raad uitsprak dat men zich vaak niet op dat vervalbeding kon beroepen.¹ Dit alles verminderde de populariteit van het verrekenbeding niet, zodat zich een vraagstuk van maatschappelijke omvang ontwikkelde. Mijn schatting is dat tussen 1970 en 1995 bij een gemiddeld echtscheidingspercentage van 20 zich ongeveer 50.000 gevallen voordeden waarin sprake was van een niet-nagekomen AVB.

Niet-uitgekeerde winst in een bv

Korthedshalve afgezien van de voorgeschiedenis² werd in de zaak-Rensing/Polak³ de verrekenplicht bepaald aan de hand van de aanwezige nog onverrekenende netto-inkomsten, de beleggingen van de onverrekenende saldi uit eerdere jaren en de revenuen van deze beleggingen.

De kardinale vraag bleef of deze opsomming limitatief dan wel niet-uitputtend was bedoeld. Het antwoord kwam in de zaak-Bal/Keller,⁴ waarin de Hoge Raad uitsprak dat privé-goederen van de verrekening zijn uitgesloten, ook al zijn deze tijdens het huwelijk in waarde gestegen. Ook na dit arrest kwamen weer spoedig belangrijke vragen op:

- wat is onder het begrip 'inkomsten' te verstaan, als de verrekenplichtige echtgenoot als directeur-grootaandeelhouder winsten genereert in een bv en daaruit aan zichzelf slechts een salaris uitkeert?

1 HR 18 februari 1994, *NJ* 1994, 463 (vervalbeding is geldig), HR 19 januari 1996, *NJ* 1996, 617 (beroep erop is vaak in strijd met redelijkheid en billijkheid), HR 23 juni 2000, *RvdW* 162 (beroep i.c. aanvaardbaar).

2 HR 7 april 1995, *NJ* 1996, 486, m.o. WMK; voor commentaar in kritische zin: Soons, *JBN* 1995, no. 51 en schr. dezes in *JBN* 1995, no. 52, *WPNR* 6188 (1995), *Advocatenblad* 1996, p. 461 e.v. en *WPNR* 6280 (1997). Van Mourik begroette het arrest in *WPNR* 6188 (1995); Van der Burght, *WPNR* 6232 (1996), reageerde genuanceerd.

3 HR 19 januari 1996, *NJ* 1996, 617, m.o. WMK.

4 HR 3 oktober 1997, *NJ* 1998, 383, m.o. WMK.

**Bij de afwikkeling
van een niet-
nagekomen AVB
dient het behoud
van de onderneming
als deel van het
economisch bestel te
worden
meegewogen**

- wat is in de beleggingsleer als belegging te verstaan, als een schuld uit geldlening wordt aangegaan die vervolgens in de verrekkenperiode geheel of ten dele uit inkomsten wordt afgelost?

Wat de eerste vraag aangaat wordt analoge toepassing van art. 1:126 lid 2 en 3 BW vrij algemeen aanvaard,⁵ zij het dat nog discussie ontstond over de betekenis van de woorden 'in overwegende mate bij machte zijn' in lid 3, wanneer de verrekenplichtige echtgenoot weliswaar slechts 50 procent der aandelen houdt, doch de overige 50 procent door een familielid wordt gehouden.⁶ Maar een andere beperking van de uitkeerbaarheid van de in de bv gereserveerde winst schuilt in de woorden van lid 2: 'naar normen die in het maatschappelijk verkeer als redelijk worden beschouwd'. Dit betekent dat het behoud van de onderneming als deel van het economisch bestel dient te worden meegewogen.

Gelijktijdig met Slot/Ceelen oordeelde de Hoge Raad⁷ dat vergeefs bestreden werd het oordeel van het hof dat de vrouw i.c. niet meer verkrijgt 'dan de man met behulp van bedrijfsvermogen kan financieren zonder het bedrijf buiten staat te stellen in de naaste toekomst een eventuele matige tegenslag te overleven'. Deze voor de praktijk zeer belangrijke uitspraak wordt op de redelijkheid en billijkheid gegrond.

Schuldaflissing als belegging

De tweede vraag komt thans aan de orde. Slot (man) en Ceelen (vrouw) zijn op 15 juli 1983 met elkaar gehuwd na bij huwelijksvoorwaarden iedere goederengemeenschap te hebben uitgesloten, waarbij voorts in art. 8 werd overeengekomen: 'Na afloop van elk kalenderjaar zullen de echtgenoten bijeenvoegen al hetgeen van hun inkomen van dat jaar onverteerd is gebleven en het aldus bijeengevoegde in helften verdelen. De bevoegdheid tot het vorderen van deze verdeling van onverteerd inkomen over enig kalenderjaar vervalt indien deze verdeling niet binnen het onmiddellijk daaropvolgende kalenderjaar wordt gevorderd.'

Dit AVB is nimmer uitgevoerd. Tussen de echtgenoten is de samenleving op 5 juni 1993 geëindigd waarna echtscheiding volgde, die op 27 januari 1995 werd ingeschreven in de

registers van de burgerlijke stand. Op 7 mei 1997 dagvaardt de vrouw de man voor de Rechtbank Utrecht en vordert betaling van een som van 995.200 gulden, zijnde de helft van de waarde van het door haar aanwezig geachte vermogen van de man op 31 december 1993, verminderd met zijn stamvermogen. Ofschoon het arrest-Rensing/Polak inmiddels was gewezen op 19 januari 1996, baseerde de vrouw zich derhalve nog steeds op volledige toepassing van de bepalingen van het wettelijk deelgenootschap.⁸ De man beriep zich in zijn verweer onder meer op de in de huwelijksvoorwaarden opgenomen vervaltermijn. In haar interlocutoir vonnis van 17 december 1997 heeft de rechtbank het beroep op de vervaltermijn verworpen en voorts kort samengevat beslist:

- voor zover bedrijfswinsten in de besloten vennootschappen van de man zijn gebleven terwijl dit bedrijfseconomisch niet noodzakelijk was, dienen deze te worden verrekend;
- de man heeft voor het huwelijk de echtelijke woning gekocht en de koopsom voldaan met een hypothecaire lening; aflossing van deze lening uit bespaarde inkomsten is te beschouwen als een belegging zodat de waarde van de woning per 5 juni 1993 moet worden verrekend, verminderd met het restant van de hypothecaire schuld.⁹

Van dit vonnis heeft de man zich van appel voorzien en zes grieven ontwikkeld. De grieven, die betrekking hebben op afwijzing van zijn beroep op de vervaltermijn, werden alle verworpen. Ook de tegen de door de rechtbank aanvaarde methode van verrekening aangevoerde grieven hadden geen succes. Uitdrukkelijk baseert het hof de verrekenplicht op art. 1:126 lid 2 en 3 BW wat de vermogenstoename in de vennootschappen – een werkmaatschappij en een holding – betreft. De aandelen in de holding zijn in de gedingstukken verder niet meer ter sprake gekomen.

Voorts stelde het hof het navolgende vast. In de werkmaatschappij had de man reeds voor het huwelijk 35 aandelen, staande het huwelijk kocht hij de resterende 40 aandelen van zijn vader voor de som van 40.000 gulden, die hij bijna geheel voldeed uit een ver-

5 Aldus ook reeds schr. dezes in Klaassen-Eggens-Luijten I (1999), p. 287; in deze zin ook Hof's-Hertogenbosch 29 maart 1999 in de Bal/Keller-procedure en Hof Amsterdam 31 december 1998 in de na te melden Slot/Ceelen-procedure.

6 Hof's-Hertogenbosch, bedoeld in de vorige noot, achtte in dezen deskundigenbericht nodig.

7 HR 2 maart 2001, *RvdW* 60.

8 Dat als peildatum zou moeten worden aangenomen 5 juni 1993 deerde blijkbaar evenmin.

9 Op dit punt merk ik op dat de rechtbank aldus enerzijds op het bedrijfsvermogen art. 1:126 lid 3 BW wil toepassen, anderzijds wat de gezinswoning betreft de – in de praktijk nog steeds voorkomende – misvatting volgt van de volledige verrekening van de zogenaamde overwaarde van de woning, een op niets gebaseerde stelling.

Het is zeker dat aflossing uit inkomsten van een voor het huwelijk aangegane schuld niet beschouwd wordt als belegging in het goed dat met de geleende gelden was verkregen

hoging van zijn hypothecaire schuld tot 140.000 gulden. In het verdere verloop van het huwelijk is op deze schuld 55.000 gulden afgelost. Uit deze feiten volgt naar de mening van het hof:

- de waarde van de 40 aandelen in de werkmaatschappij vormt een te verrekenen belegging;
- de waardestijging van alle andere aandelen vormt conform het bepaalde in art. 1:126 lid 2 en 3 te verrekenen bedrijfswinst;
- het bedrag van 55.000 gulden dient, voor zover niet besteed aan de koopsom der aandelen, eveneens te worden verrekend;
- de waardestijging van de echtelijke woning blijft buiten de verrekening;
- de provisionele eis van de vrouw tot betaling van een voorschot van 300.000 gulden werd verworpen.

Cassatieberoepen verworpen

De man ging in cassatie en voerde, voor zover hier van belang, de volgende middelen:

1. de waarde der gekochte 40 aandelen is niet te verrekenen want zij zijn niet uit inkomsten maar voor meer dan 90 procent uit geleende gelden voldaan;
2. indien al de op de lening gedane aflossingen uit inkomsten zijn voldaan, is alleen het afgeloste bedrag te verrekenen;
3. het hof stelt zonder dat enig bewijs daarvoor is geleverd dat deze aandelen een belegging van inkomsten vormen;
4. eerst op 1 december 1983 verkreeg de man de laatste 40 aandelen en eerst op 1 januari 1984 de holdingaandelen; hij was in de zin van art. 1:126 lid 3 derhalve eerst toen in overwegende mate bij machte de winst in de werkmaatschappij te bestemmen;
5. als men al de aflossingen op de hypothecaire lening als belegging van inkomsten beschouwt, zou men deze toch naar evenredigheid op zowel het huis als de 40 aandelen dienen toe te rekenen;
6. op de in de vennootschap aanwezige pensioenreserve mag de verrekening niet slaan, nu volgens constante jurisprudentie betaalde pensioenpremies géén belegging van inkomsten maar vertering daarvan zijn.¹⁰

Bij incidenteel cassatiemiddel stelde de vrouw dat, anders dan het hof had beslist, ook de waardestijging van de woning in de verreke-

ning moest worden betrokken, nu deze weliswaar voor het huwelijk was gekocht, doch geheel was gefinancierd met geleende gelden en derhalve naar zij meende niet was bekostigd uit privé-gelden.

In het arrest van 2 maart jl.¹¹ verwierp de Hoge Raad beide cassatieberoepen.¹² Ik noteer hieruit de volgende punten:

- Het oordeel van het hof betreffende de 40 gekochte aandelen wordt als volgt onderschreven: 'In een dergelijk geval zal, indien de lening waarmee de verwerving is gefinancierd niet volledig ten laste is gekomen van bespaarde en onverdeeld gebleven inkomsten, de rechter aan de hand van de beschikbare gegevens dienen te begroten voor welk gedeelte de aandelen in de verrekening dienen te worden betrokken. Daarbij dienen niet slechts de aflossingen op de hoofdsom van de geldlening maar ook rente en andere kosten en, indien van belang voor een redelijke toerekening, ook de tijdstippen waarop de verschillende betalingen hebben plaatsgevonden of zullen plaatsvinden, in de beschouwing te worden betrokken.'
- Nieuw is dat hieraan uitdrukkelijk wordt toegevoegd de analoge toepassing van art. 1:126 lid 2 en 3 BW.
- Herhaald wordt uit de voorgaande arresten dat buiten de verrekening blijft verkrijging uit erfrecht of schenking, alsmede de waardestijging van vermogen die geen inkomsten heeft opgeleverd; daaraan wordt in het slot van het arrest thans toegevoegd: vóór het huwelijk met geleend geld verkregen vermogen, ook als tijdens het huwelijk uit inkomsten op deze lening is afgelost.¹³

Aflossing van leenschuld

Het langverwachte arrest in deze zaak heeft niet opgeleverd wat velen ervan hoopten. De strijdende partijen zijn er niet veel mee opgeschoten; zij moeten na vier jaar procederen weer bij de rechtbank beginnen. Is er echter toch meer duidelijkheid rond het AVB geschapen? Ja, als wij constateren dat bij een AVB de nominaliteitsleer niet geldt.¹⁴ Dat deze leer niet zou gelden bij een AVB-regime, dat toch ook goederenrechtelijk een stelsel van volledige uitsluiting is, wordt kennelijk geba-

¹⁰ Aldus laatstelijk HR 28 maart 1997, *NJ* 1997, 581.

¹¹ *RvdW* 63.

¹² A-G Langemeijer concludeerde tot verwerping van het principale en het incidentele beroep; de beleggingstheorie ten aanzien van de gekochte aandelen onderschrijft hij, doch van belegging van inkomsten in het woonhuis wil hij niet weten.

¹³ De onder 4 en 5 samengevatte middelen richtten zich tegen overwegingen van het hof die nog geen bindende beslissingen zijn.

¹⁴ Deze leer werd aanvaard bij het stelsel van uitsluiting van elke vermogensgemeenschap in HR 12 juni 1989 (Kriek/Smit), *NJ* 1988, 150, m.o. schr. dezes; HR 10 januari 1992 (Moret/Visser), *NJ* 1992, 651, m.o. schr. dezes; HR 15 september 1995 (Miralda), *NJ* 1996, 616, m.o. WMK.

seerd op de werking van de factoren redelijkheid en billijkheid.

Dit brengt mij op de dogmatische vraag of in het huwelijksvermogensrecht, dat toch een species is van het algemene vermogensrecht, wel voldoende met de grondslagen daarvan rekening wordt gehouden. Met name het aangaan van schulden wordt in procedures rond het AVB soms merkwaardig uitgelegd. In dit arrest beschouwt de Hoge Raad allereerst het aflossen van een leenschuld als belegging in het met de schuld verworven object, hetgeen toch zeker niet in het algemeen zal mogen worden aangenomen.

In de tweede plaats wordt een merkwaardig onderscheid gemaakt tussen de aflossing van een schuld al naar gelang deze voor of tijdens het huwelijk was aangegaan. In navolging van zijn A-G maakt de Hoge Raad uit dat aflossing van een voor het huwelijk aangegane schuld niet beschouwd moet worden als belegging in het goed dat met de geleende gelden was verkregen. Zo wordt bijvoorbeeld ook de hoofdelijkheid van een schuld, die staande het huwelijk wordt aangegaan, vaak als een gemene schuld gezien, zulks geheel ten onrechte daar dat aspect uitsluitend de *aansprakelijkheid* betreft die door de crediteur doorgaans tot meerdere zekerheid ook op de andere echtgenoot wordt gelegd. Om het

privé- of gemeenschappelijke karakter van een schuld in dit kader te bepalen gaat het echter om de *draagplicht*, die ter zake geldt (art. 6:10 BW). Wanneer derhalve een echtgenoot staande het huwelijk – ook als een AVB is toegevoegd aan het uitsluitingsregime – een aankoop op eigen naam doet en aldus eigenaar wordt van bijvoorbeeld de gezinswoning, behoort deze hem/haar alleen toe en is de schuld die wordt aangegaan – ook al is de andere echtgenoot hoofdelijk medeverbonden – alleen zijn/haar privé-schuld.¹⁵

Of de man in de casus-Slot/Ceelen het pand voor of na de huwelijksluiting zou hebben gekocht, kan mijns inziens geen enkele rol spelen. Ik concludeer dat de door de Hoge Raad in het Bal/Keller-arrest vermelde uitzonderingen op de verrekenplicht slechts niet-uitputtend bedoeld kunnen zijn.

Evenredigheid

Het belang van het arrest-Slot/Ceelen ligt in de bovengeciteerde passage betreffende de koop van aandelen. Hierin kan mijns inziens steun worden gevonden voor de zogenaamde ‘evenredigheidsleer’.¹⁶ Een voorbeeld moge deze leer toelichten.

A en B zijn gehuwd in 1990 met uitsluiting van elke vermogensgemeenschap, onder toevoeging van een AVB. In 1992 verkrijgt A

¹⁵ Zie in dezen het opstel van W.R. Meijer: ‘Waarvoor gaat u het geleende geld gebruiken en waarvan gaat u het terugbetalen?’ in *WPNR* 6440/41 d.d. 7 en 14 april 2001.

¹⁶ Deze leer is door W.R. Meijer en schrijver dezes verdedigd in *WPNR* 6367 (1999), en door W.R. Meijer in ‘De afwikkeling van huwelijksvoorwaarden’ (*Monografie Echtscheidingsrecht* 5 1999) p. 119 e.v.; Verstappen heeft dit standpunt begroet in ‘Naar nieuwe verrekenstelsels’, *WPNR* 6387/88 (2000).

**De
evenredigheidsleer,
die aan het arrest
ten grondslag lijkt
te liggen, is
eveneens
opgenomen in het
wetsvoorstel 27554
waarin het wettelijk
deelgenootschap
wordt vervangen**

op eigen naam de gezinswoning; de koopsom bedraagt 300.000 gulden, gefinancierd met 100.000 gulden door A geërfde gelden en 200.000 gulden hypothecaire lening, waarvoor B hoofdelijk medeverbonden is. Staande het huwelijk wordt op de hypothecaire lening 80.000 gulden uit inkomsten afgelost. In 2000 wordt het huwelijk door echtscheiding ontbonden en ontstaat geschil over de toepassing van het AVB, dat nimmer is nageleefd. Het pand is thans 600.000 gulden waard. De nominaliteitsleer leidt hier slechts tot een vergoeding door A aan B van $0,5 \times 80.000$ gulden = 40.000 gulden, terwijl de waardestelling van het pand geheel aan A blijft. De evenredigheidsleer leidt echter voor B tot een gunstiger resultaat en wel als volgt:

- A heeft aan het pand bijgedragen, c.q. zal daaraan nog moeten bijdragen: 100.000 gulden (erfenis) + 40.000 gulden (0,5 aflossing uit inkomsten) + 120.000 gulden (rest-hypothecaire schuld) = 260.000 gulden.
- B heeft aan het pand slechts bijgedragen 40.000 gulden (0,5 aflossing uit inkomsten).

De bijdragen van A en B verhouden zich derhalve als 26:4, zodat aan B in de eindwaarde toekomt: $4/30 \times 600.000$ gulden = 80.000 gulden, terwijl aan A het pand met de hypothecaire restschuld verblijft.

Er ligt een wetsvoorstel (kamerstuk nr. 27 554) dat het wettelijk deelgenootschap vervangt door een algemene regeling van verrekenstelsels; in dit voorstel wordt de evenredigheidstheorie opgenomen in art. 136 van de wet. Men mag hopen dat de Hoge Raad bedoeld heeft aan de bovengeciteerde overweging de evenredigheidsleer ten grondslag te leggen. Als dit zo is – en de tekst suggereert dit – zijn met het Slot/Ceelen-arrest weliswaar niet alle vragen opgelost maar is er op een belangrijk punt toch winst geboekt. n

De redactie wijst de lezers op het artikel van mr. C.A. Kraan in het aprilnummer van het *Echtscheidingsbulletin*, 20001-4. Kraan laat zijn licht schijnen over dezelfde twee arresten van 2 maart 2001 die centraal staan in het artikel van Luijten en bespreekt de vraag welke maatstaf bij de waardering van aandelen moet worden gehanteerd.

(advertentie)

FIF 33 ROTTERDAM

Rechtsadvies- en informatiebureau t.b.v. de advocaten
Voornamelijk in betrekking tot de in binnen- en buitenland

- overdracht van zaken
- overdracht van zaken
- erfelijke erfrecht
- huwelijksvervalsing
- erfrecht
- erfrecht

Telefoon: 010 - 477 33 22
Fax: 010 - 477 08 30

E-mail: info@fif33-rotterdam.nl
Internet: www.fif33-rotterdam.nl

Vraag onze brochure aan voor ons gratis advies aan de hand van

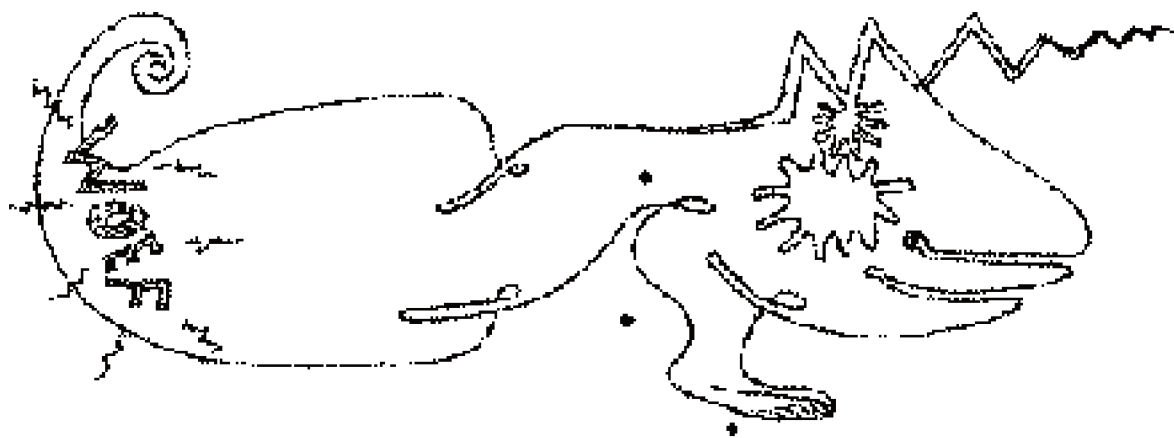
Beschikbaar: *Maandag t/m vrijdag 9.00 - 17.00 uur*
Cherique en de Vries Postbus 24200, 3001 BE Rotterdam

Geladen patronen?

HV&PARTNERS
VOOR JURISTEN, VAST OF INTERIM

WWW.ADVOCATENWERK.NL TEL 010 - 240 06 05

Jij maakt duidelijke keuzes. Je bent gemotiveerd, integer, creatief, onafhankelijk en bewust van meer dan de juridische werkelijkheid alleen. Je wilt cliënten uit het topsegment bijstaan en binden. Een professionele opleiding en coaching, van stagiaire tot partner, hoort daarbij. Je wilt de gelegenheid krijgen om wetenschappelijke publicaties te schrijven. En verwacht dat daar tijd voor is. Je wenst een werkomgeving waarin daadwerkelijk een balans tussen werk en privé gevonden kan worden. En je wilt ook tijd voor persoonlijke contacten met je collega's. Je wilt wel heel veel, vind je niet? Wij gelukkig ook.

Kennedy Van der Laan heeft plaats voor de volgende juristen:

- een beginnend advocaatstagiaire met zo mogelijk affiniteit voor techniek én een ervaren advocaat stagiaire/beginnend medewerker voor de sectie Intellectueel eigendoms- en mediarecht,
- een beginnend advocaatstagiaire én een ervaren advocaatstagiaire/beginnend medewerker voor de sectie Onroerendgoed- en bouwrecht met zo mogelijk interesse voor het civiele bouwrecht.

De praktijk van de sectie Intellectueel eigendoms- en mediarecht richt zich, naast de steeds groeiende klassieke intellectueel eigendoms- en mediarechtpraktijk, in het bijzonder op internetgerelateerde geschillen, onrechtmatige perspublicaties, nieuwe media en in toenemende mate octrooizaken waarbij de nadruk ligt op business methods en softwaregerelateerde vindingen. De praktijk van de sectie Onroerendgoed- en bouwrecht is gevarieerd en betreft zowel een advies- als een procespraktijk. De sectie staat cliënten bij op onder meer de volgende gebieden: (grote) bouwprojecten, aanbesteding, publiekprivate samenwerking, (ver)koop en (ver)huur van woon- en bedrijfsruimte, appartementsrechten, milieuproblemen, erfdienstbaarheden en burendrecht, alsmede exploitatie en beheer van gebouwen.

Voor inlichtingen over de vacatures bij de sectie Intellectueel eigendoms- en mediarecht kun je contact opnemen met Reina Weening (tel. 020 - 5506 645). Voor inlichtingen over de vacatures bij de sectie Onroerendgoed- en bouwrecht kun je contact opnemen met Richard-Jan Roks (tel. 020 - 5506 650). Je schriftelijke reactie kun je tot 19 mei 2001 richten aan Annette Vonk-Jurrius, Postbus 15744, 1001 NE Amsterdam.

Naast goede arbeidsvoorwaarden en een uitstekende werksfeer in een dynamische praktijk waar voor zowel nationale als internationale opdrachtgevers wordt gewerkt, biedt Kennedy Van der Laan volop ruimte voor persoonlijke ontwikkeling. Kennedy Van der Laan heeft een door de Orde van Advocaten erkend intern kennis- en opleidingscentrum en zorgt daarmee voor een intensieve opleiding en begeleiding van haar juristen.

Kennedy Van der Laan is een snel groeiend, onafhankelijk advocaten- en notariskantoor met een ambitieuze en eigenzinnige stijl. Op dit moment werken er meer dan 80 juristen bij Kennedy Van der Laan. Kijk ook op onze website: www.kvdl.nl

Matthijs Kaaks

Foto: Cynthia van Elk

COLUMN

Lekenpraat of Dekenpraat

Een advocaat moet wijs en betrouwbaar zijn en rust uitstralen. Deze tegeltekst liet onze Deken optekenen door een journalist in *Trouw* van 14 april jl. Zijn er dan advocaten die daaraan niet voldoen? Jazeker, lichtte hij toe. De poenerige strafpleiter met zijn dure horloge en zijn grote Jaguar. Een advocaat die zich er op laat voorstaan dat hij een topadvocaat wordt genoemd. En vooral als deze steeds victorie kraait als hij een verdachte door een vormfout heeft vrij gekregen. Zoals die Spong bijvoorbeeld.

De Deken kreeg het waarschijnlijk voortdurend te horen op de borrels en recepties. Van de buurman en misschien ook wel van ooms en tantes. 'Zeg daar nou eens wat van Marek, je bent tenslotte daar de baas.' Had hij het nou maar niet gedaan. Was het maar bij de koffietafel gebleven.

Zo hoorde hij achteraf dat vormfouten in het strafproces praktisch al jaren geen rol meer spelen. Zag hij dat enkelen van zijn kantoor-genoten ook behoorlijk luxe auto's rijden. En werd hem verteld dat het poenerige imago van de advocatuur niet door een handjevol strafpleiters wordt veroorzaakt, maar door de Engelsen die hun Nederlandse collega's hebben geknecht en opgesloten in grote marmeren kantoren waar tegen woekerprijzen moet worden gewerkt en waar een verdwaalde particulier bij de receptie met een zweep de straat wordt opgedreven.

Maar het ergste komt nog: Spong is boos. Hij is natuurlijk niet echt boos, maar dat maakt hem niet minder gevaarlijk. Dankzij de Deken haalde Spong op 24 april jl. al weer een voorpagina. Voor het eerst in de geschiedenis van de advocatuur, sla het lezenswaardige *Twee eeuwen advocatuur in Nederland* van Henssen er maar op na, krijgt een landelijk Deken een tucht- en strafklacht voor zijn kiezen.

De opmerkingen van Guensberg waren volgens Spong onnodig grievend en beledigend. Zijn aanklacht wordt ondersteund door vader en zoon Moszkowicz, die beiden door dit enkele feit eveneens een voorpagina vermelding verdienden. En wat de drie topadvocaten het meest dwars zit is dat de Deken suggereert 'dat zij geen rust, wijsheid en betrouwbaarheid uitstralen'. (Je zou zeggen dat dit minder erg is dan de suggestie dat betrokkenen niet wijs en betrouwbaar *zijn*, maar voor een topadvocaat is uitstraling waarschijnlijk de belangrijkste *asset*). Ze zullen met z'n drieën best lol hebben gehad bij de aangifte, denk ik. Een borreltafelklacht in antwoord op sherrypraat.

De bejaarde kift tussen de wufte civilist en de rauwe strafpleiter is door de Deken van de stoffige plank getrokken. Wat had hij moeten doen? Zwijgen.

En als hij toch graag zijn stem had willen verheffen was er in dezelfde week een goede aanleiding geweest. De Tweede Kamer behandelde het wetsvoorstel waarin de politie het recht krijgt om haar, snorren en baarden van een verdachte te knippen of deze juist te dwingen om snorren en baarden te laten staan. De Deken had kunnen roepen dat dit voorstel in strijd is met het *habeat corpus*-beginsel. Zo had hij, de verstokte civilist, kunnen laten merken dat ook het strafrecht zijn aandacht heeft als Deken.

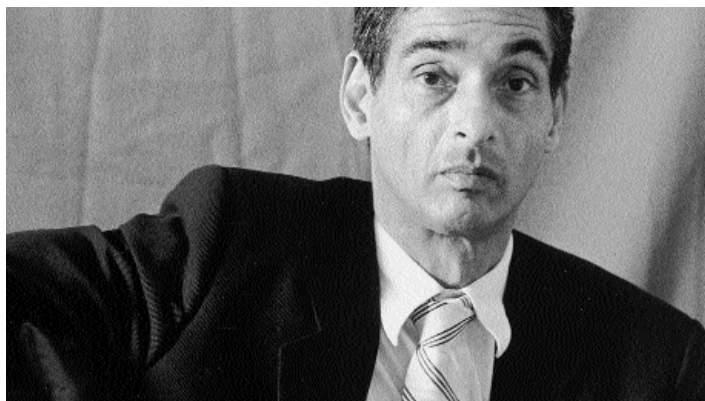
Een Deken behoort niet alleen betrouwbaar te zijn en rust uit te stralen.

Hij dient bovenal wijs te zijn.

n

Spong versus Guensberg over 'topadvocaat'

Woensdag 25 april diende advocaat Gerard Spong een strafrechtelijke en een tuchtrechtelijke klacht in tegen algemeen deken Marek Guensberg. Voor wie niet alle stappen heeft gevolgd: wat is er gebeurd en wat zal er nog gebeuren?

In een interview in het dagblad *Trouw* van 14 april liet de deken zich bezorgd uit over het scheve beeld van de advocatuur en over het verschijnsel 'topadvocaat'. Dat had hij al eerder gedaan in zijn openingscommentaren in dit blad, op 23 februari en 9 maart: 'Het verschijnsel "topadvocaat" kan het vertrouwen van cliënten in hun advocaat aantasten.' Gaat de gemiddelde cliënt niet twijfelen aan de kwaliteit van zijn of haar eigen advocaat, die niet op tv te bewonderen is? En 'zolang objectieve meetmethoden ontbreken, suggereert ['topadvocaat'] meer dan kan worden waargemaakt en is het zelfs een beetje misleidend.'

Narcistisch

Deze hartekeer zal de balie hebben bereikt, waarschijnlijk, maar daarbuiten trok die geen aandacht. Advocaat Spong had het wel gelezen. In een vrijmoedig interview in de *Haagsche Courant* van 7 april vertelt hij over zijn leven, karakter en werk. 'Ik ben narcistisch, egoïstisch en egocentrisch. Dat is niet vervelend, dat is héél erg. Een psychiater zou zeggen dat er veel aan mij te sleutelen valt. Maar ik durf te zeggen dat driekwart van de mensheid egoïst is. De hele samenleving is ervan doordrenkt. Wat dacht je van de asielproblematiek?' En over crimineel geld: 'Financieel is het best mogelijk om te stoppen, ik ben vermogend geworden dankzij de misdaad. Deels door geld dat mogelijk uit drugs-transacties is betaald. Het is alleen buitengewoon moeilijk om de illegale herkomst van gelden te kunnen vaststellen.'

Aan het eind vraagt hij zich af 'waarom ik, zoals men dat noemt, een topadvocaat ben geworden. Mijn landelijk deken van de Orde van Advocaten heeft overigens een hekel aan het begrip topadvocaat, maar ik weet niet of dat komt doordat hij dat predikaat zelf nooit heeft gekregen of door iets anders. Er is een kleine groep advocaten die top-prestaties levert en waarom ik daarbij zit, ik kan het u niet zeggen.'

In het interview van een week later in *Trouw* zegt deken Guensberg dat het media-optreden van topadvocaten een scheef beeld vestigt van de advocatuur. 'Van dat imago hebben andere advocaten in toene-mende mate last. Een advocaat dient wijs en betrouwbaar te zijn, rust uit te stralen.' Grote strafzaken en letselschadezaken in Enschede en

Volendam trekken natuurlijk de aandacht, begrijpt de deken, maar als de 'collega's zich in de schijnwerper plaatsen wordt een klein segment van de advocatuur overbelicht.' Alleen het belang van de cliënt is maat-gevend; bovendien, wat is een topadvocaat? 'De toptien wordt gekozen door vakbroeders. Maar wat is het criterium? Gaat het om wie op tv de meeste zendtijd heeft gehad?'

Witwassen

'Waar de aanwijzingen vandaan komen dat advocaten witwassen is mij een raadsel,' zegt deken Guensberg even verderop. De drang om het witwassen aan te pakken komt voor een belangrijk deel voort uit het aureool dat de spraakmakende tak van de advocatuur om zich heen creëert. Zo geeft Trouw-interviewer Louis Cornelisse de gedachten van Guensberg weer. En de journalist scherpt ze nog aan met: 'De wereld van de succesvolle pleiter met zijn Jaguar en Rolex – met dank aan de criminele clientèle – wekt die verdenking op.' Waarna Guensberg nuancerend wordt opgevoerd: 'Guensberg geeft toe dat het soms moeilij valt uit te leggen en dat het niet te voorkomen is dat zijn vakbroe-ders betaald worden uit louche praktijken.'

Dus de interviewer suggereert een relatie tussen het gedrag van topadvocaten en witwassen, maar heeft daarvoor geen citaten van de deken bij de hand. In het interview verzet Guensberg zich op diverse gronden tegen het scheve beeld. Desgevraagd zegt hij later dat hij in het hele gesprek niet die relatie tussen topadvocaten en witwasverden-king heeft gesteld.

Om welke topadvocaten gaat het eigenlijk? Een deken noemt toch geen namen?, zoals in het begin van het interview staat. Maar na enig aandringen zegt Guensberg: 'Ik heb geen schroom [Spong] ten tonele te voeren, omdat [hij] zelf zegt dat hij het geweldig vindt, al die aan-dacht. Het is puur narcisme, zegt Spong. Ja, dat bezorgt je dan toch kromme tenen. Mijn pleidooi voor ingetogenheid is bij Spong aan dovemansoren gericht.' In zijn toelichting zegt hij later dat het hem alleen ging 'om het hoofdstuk ingetogenheid.'

Toppers en kreukels

Advocaat Spong was verontwaardigd, verscheen een kleine week later op tv om uit te leggen wat hij ervan vond en diende woensdag 25 april mede namens Max en Abraham Moszkowicz zowel een tuchtklacht als een strafklacht in. Waarom? 'De deken brengt het optreden van enkele

In het nieuws

topadvocaten in verband met het witwassen,' zegt hij desgevraagd. 'Hij maakt in die passage een vreemde manoeuvre. En hij maakt behalve de topadvocaten ook de honderden advocaten belachelijk die gepeild zijn en op basis waarvan zo'n toptien tot stand komt. Alsof het alleen een kwestie is van Rolexen, Jaguars en zendtijd. Ik heb overigens nog nooit een advocaat ontmoet die over het begrip topadvocaat klaagde.'

Die criteria staan toch inderdaad niet vast?

'Nee, natuurlijk niet. Er zijn ongetwijfeld goede advocaten die niet in de publiciteit komen, van mij geen kwaad woord over de anonymi. Maar aan elke trein zit een locomotief en een laatste wagon. Overal heb je toppers, een middenmoot en de kreukels. En in de advocatuur heb je een hele hoop kreukels.'

De deken wilde toch niet de kwaliteit van de advocaten bepalen?

'Misschien dat je een discussie kunt beginnen over het beeld van de advocatuur – maar niet over mijn rug. Topadvocaten zijn niet degenen die dat predikaat aan zichzelf uitreiken. Dat het beeld scheef is, is niet een verwijt dat je mij kan maken.'

Caféverhaal

Guensberg benadrukt desgevraagd dat hij geen discussie wil over personen. 'Dat scheve beeld van de advocatuur, daar hebben we ook last van als we met het ministerie en bijvoorbeeld Europarlementariërs praten over zaken als witwasrichtlijn, reorganisatie van de rechterlijke macht, gefinancierde rechtsbijstand. We moeten niet van een mug een olifant maken. Ik heb in een interview van twee uur de naam Spong eenmaal genoemd als iemand die gezien zijn uitspraken niet gevoelig lijkt voor een pleidooi tot ingetogenheid.'

U noemde hem in uw functie als deken.

'Natuurlijk, in die functie sprak ik.'

Hebben de klachten kans van slagen? Willem van Manen, persadvocaat voor onder andere *de Volkskrant* vindt dat de strafklacht niet te serieus moet worden genomen. 'Ik denk niet dat je er een Officier van Justitie voor overeind krijgt. Spong kan zich toch ook voldoende weren in de pers? Hem een beetje kennende zou het me verbazen als hij het echt meent – als dat toch zo is dan is het kleinzielig.'

Advocaat Germ Kemper, lid van de commissie die de tuchtrechtelijke uitspraken selecteert en publiceert in dit blad, zegt dat de tuchtklacht grote kans loopt te stranden op het feit dat het tuchtrecht geen regels stelt voor het gedrag van advocaten in andere hoedanigheden, zoals curator of deken. Hij heeft nog wel een mening over de zaak zelf. 'Je kunt als deken filosoferen over het reilen en zeilen van de beroepsgroep, maar dan kun je het beter anders doen. Want wat koop je hier voor? Dit is een verhaal voor in het café. Je moet concreter zijn, bijvoorbeeld zeggen dat een advocaat zich in zijn optreden niet moet vereenzelvigen met zijn cliënt, omdat dat de positie van de advocatuur aantast. Oproepen tot "terughoudendheid" is geen basis voor beleid.'

Wat nu? Misschien een gesprek tussen de twee heren, buiten het bereik van camera's en microfoons? (LH)

Toch meldplicht voor advocaten

Uit de laatste verwikkelingen in het Europees Parlement en de Raad kan worden geconcludeerd dat er waarschijnlijk wel een meldplicht voor advocaten komt, zij het beperkter dan oorspronkelijk voorgesteld. Maar door de noodzakelijke afstemming van de standpunten van Parlement en Raad zal Nederlandse wetgeving nog wel even op zich laten wachten.

In juli 1999 heeft de Europese Commissie een voorstel tot wijziging van de Europese anti-witwasrichtlijn (91-308/EEG) ingediend. Het voorstel introduceert een meldplicht bij de autoriteiten voor advocaten van vermoedens tot witwassen van geld. Voor advocaten zijn met name de art. 2 bis en 6 van belang. Op grond van art. 6 lid 1 moeten de Staten voorzien in een algemene meldplicht van witwaspraktijken. Art. 2 bis lid 5 schrijft voor dat de lidstaten advocaten onder de meldplicht moeten brengen voor zover zij hun cliënten bijstaan of vertegenwoordigen bij bepaalde nader omschreven activiteiten.

Op 5 juli 2000 bepaalde het Parlement in eerste lezing zijn standpunt inzake het gewijzigde voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad. Op 17 januari 2001 verwees de Voorzitter van het Parlement de zaak naar de Commissie vrijheden en rechten van de burger, justitie en binnenlandse zaken. Deze Commissie had al eerder Klaus-Heiner Lehne tot rapporteur benoemd; ze behandelde het gemeenschappelijk standpunt en de ontwerp-aanbeveling voor de tweede lezing op de vergaderingen van 24 januari, 27 februari en 20 maart 2001. Op de laatstgenoemde vergadering hechtte de Commissie met algemene stemmen haar goedkeuring aan de ontwerp-wetgevingsresolutie.

Op 5 april jl. stemde de Commissie over 28 amendementen van Lehne op het gemeenschappelijk standpunt. Van deze 28 amendementen werd de helft verworpen, waarvan er twee direct betrekking hebben op de meldplicht van advocaten. Verworpen werd amendement nr. 5 waarin werd voorgesteld om expliciet te maken dat advocaten uitgezonderd moeten worden van de meldingsplicht als zij onafhankelijk juridisch advies geven of een cliënt vertegenwoordigen in een juridische procedure. Tevens werd amendement 22 verworpen, waarin werd voorgesteld de kernactiviteiten te omschrijven van de advocaat waarbij de meldplicht niet van toepassing zou moeten zijn.

Het Parlement steunt de opvatting van de Raad dat de richtlijn ook moet gelden voor juridische beroepen wanneer zij gelijksoortige activiteiten uitoefenen als financiële instellingen zoals het beheren van rekeningen, het opzetten van bedrijven of trusts of het uitvoeren van financiële transacties.

De Europese Raad zal zich nu binnen drie maanden over de voorgestelde amendementen moeten uitlaten. Indien de Raad de amendementen niet accepteert volgt eventueel een conciliatieprocedure, een geformaliseerde procedure om de standpunten van beide organen bij elkaar te brengen.

Op grond van het bovenstaande is het zeer waarschijnlijk dat de meldplicht voor advocaten, zij het in een beperktere vorm dan oorspronkelijk was voorgesteld, er wel zal komen. Mocht er een conciliatieprocedure worden gevolgd, dan zal de implementatie in de Nederlandse wetgeving nog wel even op zich laten wachten.

De verdere ontwikkelingen zullen door het *Advocatenblad* worden gevolgd.

(Marianne van der Kleij, coördinator Public Affairs, Nederlandse Orde van Advocaten)

Rijden onder invloed

Het OM in Leeuwarden schikt inzake rijden onder invloed met hogere bedragen dan die de rechter bij veroordeling zou opleggen (zie *Advocatenblad* 2001-3, p. 90). De politierechter heeft nu in verband daarmee in een dergelijke zaak het OM niet-ontvankelijk verklaard.

Te hoge transactiebedragen (II)

W. Anker en T. van der Goot
advocaten te Leeuwarden

De politierechter te Leeuwarden behandelde de zaak en wees schriftelijk vonnis. Door de verdediging is het verweer tot niet-ontvankelijkheid van het OM gevoerd, omdat het OM doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte handelde. Want het biedt transactiebedragen aan waarvan op voorhand duidelijk is dat deze meestal hoger zijn dan de uiteindelijk door de rechter te hanteren richtlijnen (schijvenstelsel). Hierover wordt de verdachte niet geïnformeerd; hij moet kiezen tussen twee kwaden: te veel betalen of de zaak laten voorkomen en in het openbaar terechtstaan en mogelijk een strafblad krijgen.

De politierechter overweegt als volgt: 'Vooropgesteld zij dat het openbaar ministerie op basis van het opportuniteitsbeginsel een zelfstandige verantwoordelijkheid en bevoegdheid heeft om een transactie aan te bieden overeenkomstig de voor hem landelijk geldende en gepubliceerde richtlijnen (...). De enkele omstandigheid dat de rechtbank voor het rijden onder invloed bij bepaalde waarden (substantieel) lagere straffen pleegt op te leggen dan het openbaar ministerie op basis van voornoemde richtlijnen zou vorderen, maakt dan ook niet dat het openbaar ministerie onbevoegd is om tot vervolging over te gaan bij niet betaling van het aldus aangeboden transactiebedrag.'

Kortom, in zijn algemeenheid is het OM bevoegd te transigeren op basis van de zogenoemde Bos/Polaris-richtlijnen. Echter, in het concrete geval werd het OM toch niet-ont-

vankelijk verklaard. De rechter overwoog: 'De raadsman heeft, nog vóór het aanbieden van een transactie (...), namens verdachte uitdrukkelijk te kennen gegeven te willen transigeren. Onder verwijzing naar de richtlijnen waarop deze rechtbank zich nochtans oriënteert, heeft de raadsman een transactiebedrag van f 900 voorgesteld. Daarop heeft de officier van justitie een transactie van f 1.500 aangeboden. Onder verwijzing naar de voor het openbaar ministerie geldende richtlijnen, heeft de officier van justitie het herhaald tegenvoorstel van f 900 afgewezen. Ter zitting heeft de officier van justitie een geldboete van f 900 geëist en daarbij voor het afwijken van de richtlijnen van het openbaar ministerie dezelfde argumenten aangevoerd als die waarop verdachtes transactievoorstel was geba-

seerd. Gelet op deze gang van zaken, valt niet in te zien welk belang de officier van justitie had om eerst ter zitting verdachtes eerder kenbaar gemaakte argumenten alsnog ten volle te aanvaarden. Aldus handelende heeft het openbaar ministerie naar het oordeel van de politierechter rechtens te respecteren belangen van verdachte geschaad (te weten: voorkoming van een openbare behandeling en veroordeling en vermelding op het strafblad) terwijl daar geen enkel belang tegenover is gesteld. Mitsdien heeft het openbaar ministerie in dit specifieke geval een fundamenteel beginsel van behoorlijke procesorde geschonden en om die reden zal de politierechter het openbaar ministerie niet-ontvankelijk verklaren.'

Met andere woorden, omdat al meermalen om een transactie op basis van het schijvenstelsel was gevraagd, dit herhaald werd afgewezen en desondanks op de zitting werd geëist op basis van hetzelfde schijvenstelsel, was de officier niet-ontvankelijk.

Voor de advocaat betekent dit dat hij of zij in transigabele gevallen aan het OM steeds een transactie dient te vragen op basis van het schijvenstelsel. Over het algemeen zal dit dus een lager bedrag zijn. Gaat het OM daarmee niet akkoord, dan zal de zaak voorkomen. Indien de officier van justitie desalniettemin vervolgens ter zitting conform het schijvenstelsel eist, is die officier van justitie niet ontvankelijk in de ingestelde vervolging.

(Het OM heeft tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld. Wordt dus vervolgd.)

**De advocaat dient
aan het OM steeds
een transactie te
vragen op basis van
het lagere bedrag
van het
schijvenstelsel**

Kleinere advocatenkantoren vinden zich groot genoeg

Niet bij winst alleen

Ook buiten 'de opwindende wereld van Peter Stuyvesant' runnen advocaten een onderneming. Zij bekommeren zich minder om de winst. Maar ook hier is het marktdenken niet vreemd. Een bezoek aan drie kantoren met verschillende doelgroepen.

Lex van Almelo

freelance journalist

'De belangrijkste dreiging is de opkomst van het ongenueanceerde marktdenken over onze beroepsuitoefening. Als de advocaat een koopman wordt met snelle handel in juridische producten, onttaart het recht in een *commodity*. En de professie krijgt steeds meer de trekken van een gewoon commercieel beroep, waarin het verschoningsrecht alleen nog maar een welkom concurrentievoordeel oplevert ten opzichte van andere commerciële dienstverleners.'

Deze waarschuwing uitte algemeen deken Peter von Schmidt auf Altenstadt vorig jaar aan het adres van 'de Engelse kantoren' en de accountants die winstgevend advocatendiensten in hun pakket willen opnemen. 'In die wereld van Peter Stuyvesant blijft van de advocaat weinig over', voegde de deken eraan toe.

In de wereld van shag, pijp en sigaar bestaat ook marktdenken, maar dan genuanceerd.

'Wij zitten vlak bij de Albert Cuyp-markt. Als wij commercieel zouden zijn, zou ik zeggen: wij zitten vlak bij De Nederlandsche Bank', zegt Harmen Meijerink van Advocatenkantoor Hemonylaan. Deze laan is een zijstraat van het Amsterdamse Frederiksplein, waar De Nederlandsche Bank is gehuisvest. De advocaten in de Hemonylaan richten zich met name op de noden van de gewone, shagrokende, Amsterdammer, die in het wild kan worden aangetroffen op 'de Albert Cuyp'.

In de binnenstad van Zwolle is Dommerholt & Van Dijk gevestigd. Een

architect heeft het sfeerloze jarenvijftig-gebouw een moderne huisstijl gegeven. Door een eeuwenoude schouw ademt de spreekkamer nochtans de sfeer van pijptabak. De schouw is ooit gered bij de sloop van het Gouverneurshuis elders in de oude binnenstad en zo vakkundig in deze ruimte geplaatst dat het lijkt alsof de tijd hier eeuwen stilstond. Elders op de begane grond verraadt een beeldje in de muur de vroegere bestemming van het pand: een man die zijn arm slaat om een vrouw, die op haar beurt twee kinderen omarmt. Hier zat vroeger de Sociale Dienst. De sociale praktijk van Dommerholt & Van Dijk is echter een sluitpost. Als de drukke werkzaamheden voor overwegend jonge ondernemingen het toelaten, verlenen de advocaten van dit kantoor gefinancierde rechtsbijstand. 'Wij doen nog steeds bijna alle soorten cliënten. Ook toevoegingscliënten – daar hebben wij een vrij fundamentele discussie over gevoerd. Wij zijn er echter terughoudend in omdat er geld bij moet en het een waanzinnige bureaucratie is met declareren. Dat werkt zeer demotiverend.'

Bernhaege Advocaten in Brabant staat particulieren zelden bij als zij geen ondernemer zijn. 'Wij streven naar een duurzame relatie met de cliënt. Wij hebben geen open-deurpolitiek en werken alleen op afspraak. Wij kijken vooraf of wij een relatie willen aangaan met een cliënt. De cliënt moet bij onze filosofie passen. Met de belangen van strafrechtelijke cliënten kunnen wij ons moeilijk identificeren', zegt medevennoot Frank van der Geld. Voor een verslag van

Bernhaeges filosofie schakelen wij nu rechtstreeks over naar het Philips-stadion in Eindhoven.

Showcase en pastorie

Zaterdagmiddag. Grasmatten en tribunes zijn leeg. Langs het veld lopen mannen met reclameborden. Aan de overkant hangt een groot bord van Philips. 'Die zouden wij wel als cliënt willen hebben', mijmert een van de acht advocaten van Bernhaege. Naar verluidt doet het concern vooral zaken met De Brauw, uit vrees deze advocaten tegen zich te krijgen.

Achter de rug van de jonge advocaat gaat de jongensdroom van zijn baas in vervulling. Daar wordt de *business room* van Bernhaege Advocaten feestelijk in gebruik genomen, in aanwezigheid van PSV-voorzitter 'meneer' Van Raay en de deken van de lokale Orde van Advocaten, mevrouw C.E.N. Renckens. De sfeer in de *business room* doet in niets denken aan de skybox van Jiskefet. In de ovale ruimte zijn ouderwetse boekenkasten geplaatst. In het midden staat een grote tafel met rechte stoelen. Deze *oval room* is duidelijk ontworpen voor werk en niet voor ranzig vermaak. Van der Geld verricht de opening door vanuit de bibliotheek een bal het stadion in te schieten. Een PSV-supporter op de jongenstribune klom op tot lid van de PSV-*business club*.

Van der Geld liep als *club member* tijdens een rondleiding over het veld en bedacht: 'Als je met 22 man in het veld staat en het stadion zit vol publiek, dan is het niet zo eenvoudig om te scoren. Maar als je van bovenaf naar

beneden kijkt, de lijnen ziet lopen en precies ziet waar de doelen staan, is het veel gemakkelijker.' Van der Geld wil de *legal coach* zijn van de spelers in het commerciële veld. Hij wil die spelers niet vanuit de dug-out langs het veld instrueren, maar in zijn *business room* rustig met de cliënt meedenken. Als een ondernemer overweegt een *switch* te maken naar een ander product, trekt Van der Geld er anderhalf uur voor uit om met deze cliënt te bomen over de consequenties daarvan. 'Heel veel advocaten zeggen dat de cliënt belangrijk is. Maar maken zij zich werkelijk druk om hoe het met de cliënt gaat? Ik ben vroeger zelf cliënt geweest bij grote kantoren en het interesseert hen helemaal niets wat er met je gebeurt. Het enige wat zij vervelend vinden is

dat zij een zaak verliezen. Dat ben ik nooit vergeten. Écht meedenken is heel vermoedend. Als een cliënt mij 's avonds om negen uur opbelt met een probleem, kan ik er niet van slapen. Soms zit je 's avonds om elf uur nog bij een cliënt.'

Van der Geld, die ook mediator is: 'Het *legal coaching*-concept is niet bedacht om de markt te bestormen. Het is een attitude. Ik zou het leuk vinden om ondernemers te verwelkomen met wie ik werkelijk als legal coach zou kunnen werken. En met hen een duurzame relatie opbouwen. Sommige cliënten heb ik al vijftien jaar. Als zij nog eens vijftien jaar blijven, levert dat blijvend rendement op.'

De *business room* in het stadion 'is een beetje een *show case*', erkent Van der Geld, die

ook een kantoor heeft in de oude pastorie van Mariaheide. 'Deze investering kost ongeveer twee ton per jaar. Als ik er twee goede relaties per jaar aan onderhoud, heb ik dat bedrag terugverdiend.'

De huidige cliënten van Bernhaege zijn financiële dienstverleners, makelaars-, verzekerings- en accountantskantoren, leveranciers van industriële apparatuur voor in het bijzonder de voedingsmiddelenbranche, ICT-bedrijven. Bij twee van die cliënten werkte Van der Geld als bedrijfsjurist. Verder heeft Bernhaege enkele aannemers, projectontwikkelaars en een middelgrote touroperator als cliënt. Bernhaege heeft niet alleen cliënten uit Oost-Brabant.

De oval business room van Bernhaege Advocaten in het Eindhovense Philips-stadion is niet ontworpen voor vermaak

doen er veel aan om onze mensen *happy* te houden. Wij zijn pas met zijn allen een dag uit geweest in Groningen en iedereen gaat mee. Wij zijn tot diep in de nacht doorgegaan.'

Cliënten wegsturen

Harmen Meijerink, van Advocatenkantoor Hemonylaan: 'Er zijn natuurlijk meer kantoren zoals wij. Als het aanbod van werk minder was, zou er sprake kunnen zijn van concurrentie. Maar wij verwijzen al meer dan tien jaar mensen door naar anderen.' Het kantoor doet voor particulieren arbeids-, sociale-zekerheids-, vreemdelingen-, huur- en personen- en familierechtelijke zaken. Voor zover bedrijven aankloppen bij het kantoor zijn dat middenstanders. Heel soms komt er een non-profitinstelling met een werkgeversprobleem. Het kantoor haalt gemiddeld driekwart van de omzet uit 'toevoegingen'. Dat zijn de standaardvergoedingen die de staat betaalt aan de advocaat die optreedt voor een armlastige rechtzoekende, die zonder subsidie verstoken zou blijven van rechtsbijstand. De vergoeding voor een gemiddelde echtscheidingszaak is 1100 gulden exclusief BTW. Voor een simpele huurzaak bedraagt de toevoegingsvergoeding 700 gulden. Is de huurzaak ingewikkelder, dan loopt het bedrag op tot 1200 gulden. De staat gaat bij deze vergoedingen uit van een honorarium van 160 gulden per uur.

Een kwart van de omzet komt van particuliere cliënten die geen subsidie ontvangen. Zij betalen bij het kantoor aan de Hemonylaan 180 gulden ex BTW. 'De wat rijkere particulieren, zoals psychiaters of collega-advocaten, rekenen wij 250 gulden per uur. Bedrijven – en dat zijn dan de middenstanders op de hoek – betalen bij ons 290 gulden per uur', zegt Harmen Meijerink, die

'We zitten bij de Albert Cuyp – als we commercieel zouden zijn zou ik zeggen: we zitten bij De Nederlandse Bank'

Domweg gelukkig in het noorden

'Onze praktijk is gericht op het kleinere middenbedrijf', zeggen Frank Klemann en Hans Pieter van der Veen van Dommerholt & Van Dijk, dat in 24 jaar groeide van één vestiging met twee advocaten tot drie vestigingen met in totaal 26 advocaten: veertien in Zwolle, zes in Kampen en zes in Apeldoorn. Het grootste deel van de cliënten komt uit de regio. 'De ondernemingsrechtpraktijk is goed voor ongeveer een derde van de omzet en vormt traditioneel het hart van het kantoor', zegt Van der Veen. Het kantoor doet verder veel milieu- en ruimtelijke-ordeningszaken voor cliënten die het niet eens zijn met de overheid. Om belangenconflicten te vermijden wagen zij zich pas op enige afstand van Zwolle aan de overheid als cliënt. Zo vocht het kantoor voor de gemeente Kampen de dijkverzwaringen van Rijkswaterstaat aan. Het kantoor doet veel voor aannemers en projectontwikkelaars en heeft 'een uitgebreide faillissementspraktijk, waarin de spoeling door de economische voorspoed helaas wat dunner' is geworden.

Vreemdelingenzaken zijn eigenlijk het enige soort zaken dat het kantoor niet doet. Het kantoor heeft nog een personen- en familiepraktijk en een strafrechtpraktijk. De strafpraktijk houdt zich vooral bezig met

managers die na te hard rijden – 'de A50 is geen racebaan meer' – hun rijbewijs willen behouden. Verder houden de strafadvocaten zich bezig met ondernemers die een economisch delict op hun kerfstok hebben. Frank Klemann: 'Twee van de grootste kantoren in Zwolle zijn gestopt met de strafrechtpraktijk. Het is een bewuste keus van ons om strafrecht te blijven doen. Een echt advocatenkantoor moet dat bieden. Bovendien geeft het stagiairs de gelegenheid om snel proces- en pleitervaring op te doen.'

Omdat het kantoor aantrekkelijk wil blijven voor juridisch talent, trotseert het de klantonvriendelijke parkeerproblemen in de Zwolse binnenstad. Van der Veen: 'Toen Dommerholt en Van Dijk in 1976 het kantoor oprichtten in de Koestraat zaten alle advocatenkantoren daar. Nu zijn zij allemaal naar grote glimmende panden aan de rand van de stad gegaan. Wij willen echt in het centrum blijven, want de mensen die hier werken vinden dat prettig. Gezien het tekort op de arbeidsmarkt is een goede werkomgeving belangrijk. De uitdaging voor de komende jaren is: waar haal je de goede mensen vandaan, en niet: waar haal je business vandaan.'

Van der Veen: 'Wij kennen elkaar privé vrij goed. Het is een gezellige club en wij

De oude schouw is zo in de spreekkamer van Dommerholt & Van Dijk geplaatst dat het lijkt alsof de tijd hier stilstond

vooral huurzaken doet. 'Met een toevoeging verdienen je goed als de zaak simpel is. Maar als het ingewikkelder is, leg je erop toe. Door efficiënt te werken en je te specialiseren kun je toch redelijk verdienen. Dat kan natuurlijk alleen als je genoeg aanloop hebt. Voordat wij tien jaar geleden dit kantoor oprichtten, werkten wij bij het Bureau voor Rechtshulp, dat de eerstelijns rechtshulp doet. Als er geprocedeerd moet worden verwijzen zij mensen door naar ons.

Wij hebben geen medewerkers en kunnen dankzij het computerprogramma *Legal Aid* toe met een halve secretaresse per advocaat. Als een cliënt eenmaal in ons bestand zit, kunnen wij diens gegevens zo invoeren in de standaarddocumenten. Door een bepaalde code in te typen heb ik bijvoorbeeld snel een dagvaarding tegen een verhuurder, die de nabestaande van een overleden huurder uit het huis wil zetten. Er zitten ook veel standaardbrieven in de computer. Secreteressen hoeven bij ons geen bandjes meer uit te typen. Wij gaan nu ook experimenteren met spraakherkenning.'

Genoeg winst

Harmen Meijerink deelt met de vijf andere advocaten uit de maatschap alleen de kosten die zij maken. Wat iemand verdient, hangt helemaal af van zijn eigen inzet en omzet. Advocatencollectieven, waarbij iedereen evenveel verdient – advocaat en secretaresse, veel of weinig omzet – zijn volgens Meijerink vrijwel uitgestorven. Het ene jaar verdient hij meer dan het andere, maar gemiddeld zet Meijerink twee ton per jaar om. 'Wij verdienen genoeg, vinden wij. Groeien hoeven wij niet. Dan zouden wij ook moeten verhuizen en wij hebben net zo'n mooi pand. Bovendien hoeven wij nu maar één keer in de zes weken een half uur te vergaderen. Dat was wel anders toen wij nog op het Bureau voor Rechtshulp werkten.'

Dommerholt & Van Dijk (Van Dijk werkt er allang niet meer, maar na vele discussies is besloten de allitererende naam te handhaven) is een klassieke maatschap met acht winstdelende partners op 26 advocaten. De derde-, vierde- en vijfdejaarsmedewerkers worden geacht een omzet van twee ton te maken en een partner vier à vijf ton. 'Uit een onderzoek blijkt dat het midden- en kleinbedrijf een uurtarief van 200 gulden redelijk vindt. Daar komen zij bij ons niet mee weg',

zegt Hans Pieter van der Veen. De *glamour* die hangt rond de *big law firms* trekt hem 'soms een beetje'. 'Maar het gezeur eromheen niet – het ellebogenwerk in de strijd om de maatschap. Dat is een omgeving waar de mensen van ons kantoor zich niet thuis voelen.'

Frank Klemann: 'Wij zijn groot genoeg om ons redelijk te kunnen specialiseren en klein genoeg om elkaars kinderen te kennen. Wij zijn diep dankbaar dat wij ontsnapt zijn aan alle fusiegolven. Een kantoor opbouwen zonder fusie duurt langer. Maar medewerkers die horizontaal invliegen, zijn gemakkelijker in te passen.'

Bij Bernhaege Advocaten zijn acht advocaten werkzaam. Aanvankelijk was het een bv met Van der Geld als directeur. Maar zijn betrekkelijk jonge werkneemster Annelies Jansen (28) deed het zo goed dat zij sinds kort een maatschap vormt met Van der Geld. De advocaten maken gemiddeld een omzet van 350.000 gulden. Mede namens zijn 'collega's' zegt Van der Geld dat de ambitie van Bernhaege is 'uit te steken boven de grote middenmoot en een zekere professionaliteit te bereiken onder de top-vijf'. 'Wij zijn maar klein en nog niet toe aan internationale activiteiten. De winst wordt ook niet per se groter als je groeit. Mijn arbeidsvreugde hangt niet af van de omvang. En voor cliënten, die continuïteit wensen en hun verhaal niet drie keer opnieuw willen vertellen aan wéér een nieuwe advocaat, zijn grotere kantoren vaak ook niet aantrekkelijk. Maar ik moet het gesprek nu beëindigen. Anders ben ik te laat voor de bus. We gaan met de *business club* naar een uitwedstrijd van PSV. Dus wie weet levert het nog een vriendje of een leuke relatie op.'

Geen glamour

De drie kantoren staren zich allerm minst blind op de *glamour* van de grote kantoren. De wereld van Peter Stuyvesant is niet de hunne. Harmen Meijerink: 'Wij zien dure polshorloges, stropdassen en glazen gebouwen niet als glamour. Maar grote kantoren zonder sociale praktijk – dat moet kunnen. Ik vraag me alleen, net als de deken, af waarom je nog advocaat bent als je alleen maar adviseert en nooit een toga aan hebt. Maar ik heb er geen moeite mee. Ik heb er helemaal niets mee.' n

Steunpunt kwaliteitszorg operationeel

Werken aan kwaliteit is pure winst voor rechtshulp

De gefinancierde rechtshulp staat onder druk. Advocaten die op dit gebied nog actief zijn vergrijzen en pas afgestudeerden voelen er weinig voor. De sociale rechtshulp is weinig aantrekkelijk en de uurvergoedingen zijn slecht. De staatssecretaris toonde zich bereid de vergoedingen te verhogen, op voorwaarde dat de kwaliteit van de geleverde diensten zichtbaar wordt. Het SKiR gaat advocaten hierbij helpen.

dr. Hans Buskes

Nederlandse Orde van Advocaten

Oprichting van SKiR, steunpunt Kwaliteitszorginitiatieven Rechtsbijstand, was een van de adviezen die de werkgroep 'Kwaliteit in de gefinancierde rechtsbijstand' (door de diverse rechtshulporganisaties gezamenlijk ingesteld) eind 1999 uitbracht. Ruim een half jaar later was dit een feit en met ingang van dit jaar is SKiR operationeel. Hoewel de werkgroep zich haastte te stellen dat 'gefinancierde

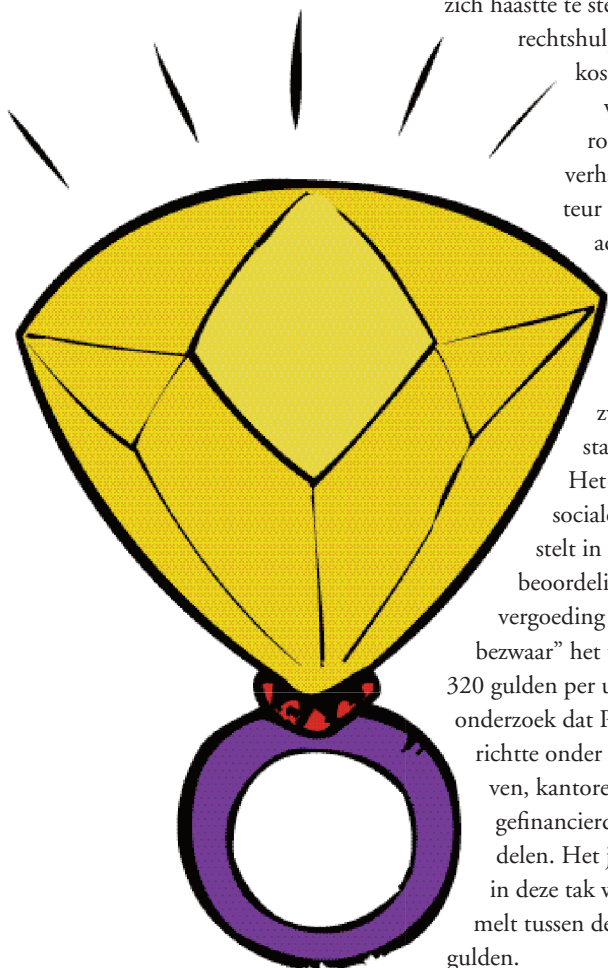
rechtshulp meer moet zijn dan een kostendiscussie', vormen de toevoegingsvergoedingen een rode draad door het kwaliteitsverhaal. Hilda de Groot, directeur SKiR en daarnaast sociaal advocaat te Rotterdam, weet dit als geen ander. 'De vergoedingen zijn, ondanks de verhoging naar 160 gulden per punt, nog steeds zwaar onder de maat, laat staan dat ze marktconform zijn. Het Lisv (Landelijk instituut sociale verzekeringen) bijvoorbeeld stelt in de "handleiding bij de beoordeling van verzoeken om een vergoeding van kosten rechtsbijstand in bezwaar" het uurtarief van een advocaat op 320 gulden per uur, ruim het dubbele.' Het onderzoek dat PricewaterhouseCoopers verrichtte onder vijf Rotterdamse collectieven, kantoren die zich bezighouden met gefinancierde rechtshulp, spreekt boekdelen. Het jaarinkomen (cijfers '98) van in deze tak werkzame advocaten schommelt tussen de 46.000 gulden en 88.000 gulden.

Verhoging toevoegingsvergoeding

Het is vooral om deze redenen dat SKiR zich in eerste instantie zal richten op advocatenkantoren die zich voor een belangrijk deel bezighouden met gefinancierde rechtshulp en Bureaus voor Rechtshulp. Nu kwaliteit in dit segment van de rechtshulp nadrukkelijk op de agenda staat, is er een opening om de overheid aan te sporen de toevoegingsvergoeding met ingang van volgend jaar verder te verhogen naar 210 gulden per uur. Cohen zei immers vorig jaar in het *Advocatenblad*: 'Naarmate het duidelijker is dat daar echt aan wordt gewerkt [aan een kwaliteitszorgsysteem, red.], zal het voor mij gemakkelijker worden het kabinet ervan te overtuigen dat verdere stijging urgent is.' Vanuit verschillende organisaties is er een beroep op overheid en politiek om die belofte na te komen. Zo stelt de Nederlandse Orde van Advocaten, met VRN (Vereniging Rechtshulpinstellingen Nederland) de oprichter van SKiR, in haar jaarverslag 2000 dat de verhoging noodzakelijk is om 'rechtshulp bereikbaar te houden voor iedereen'.

Geen tweedeling

Hoewel de initiële focus is gericht op de gefinancierde rechtsbijstand, richt SKiR zich in principe op de gehele advocatuur. Gerrie van der Meer-Overwater, medewerker kwaliteitszorg bij SKiR: 'Er is geen onderscheid in kwaliteitszorg tussen gefinancierde en niet-gefinancierde rechtshulp. De processen, de relatie cliënt-advocaat en de zaken zijn in wezen dezelfde.' Waarop De Groot aanvult: 'Hooguit zou je kunnen zeggen dat het

Wat SKiR wel en niet doet

wel

- promoten kwaliteitszorgactiviteiten
- in kaart brengen gebruikte kwaliteitsinstrumenten
- ontwikkelen en ondersteunen kwaliteitsinstrumenten
- het transparant maken van inspanningen op het gebied van kwaliteitszorg
- ontwikkelen opleiding advocaat tot auditor

niet

- certificeren
- auditen

gerechtvaardigd is dat een advocaat in de gefinancierde rechtsbijstand de kwaliteit van de geleverde diensten zichtbaar maakt, daar er gebruik wordt gemaakt van publieke middelen.' Desondanks wil SKiR het kwaliteitsissue vooral terugvoeren naar de essentie van kwaliteit. Van der Meer-Overwater: 'Het hebben van een goed kwaliteitssysteem zorgt voor continue verbetering van processen, waardoor de efficiëntie toeneemt, hetgeen leidt tot een betere dienstverlening. Werken aan kwaliteit is pure winst. We willen dan ook geen kunstjes verkopen, maar een zodanige kwaliteitszorg implementeren dat er meerwaarde ontstaat voor zowel cliënt als advocatenkantoor.'

Versnipperde kwaliteit

Een van de speerpunten van SKiR wordt het in kaart brengen van de tot nu toe gehanteerde kwaliteitsinstrumenten en het starten van experimenten met kwaliteitsinstrumenten. Op de lange termijn zal op basis van een duidelijke en herkenbare visie worden gekomen tot één samenhangend kwaliteitszorgsysteem. Van der Meer-Overwater: 'Er is op dit moment een veelvoud van gebruikte kwaliteitsinstrumenten. Dat maakt onderlinge vergelijking lastig. Bovendien wordt een aantal van de instrumenten wel ingezet, maar niet systematisch. Hoewel er van de kant van SKiR geen uitgesproken voorkeur bestaat, is het belangrijk uiteindelijk voor één kwaliteitszorgsysteem te kiezen, al was het maar uit oogpunt van afstemming en onderlinge vergelijkbaarheid.'

Gangbare kwaliteitssystemen

Total Quality Management

TQM is een managementmethode waarbij op basis van feiten continu de totale bedrijfsvoering wordt verbeterd. De methode is gebaseerd op het consequent en systematisch toepassen van de plan-do-check-act-cyclus in alle relevante aspecten van de bedrijfsvoering. Bij het invoeren van TQM geldt het INK (Instituut Nederlandse Kwaliteit)-model als uitgangspunt. Dit model brengt negen aandachtsgebied met elkaar in verband, vijf betreffen de organisatie, vier de resultaten van de organisatie.

Balanced Scorecard

De Balanced Scorecard meet de prestatie van een onderneming op vier terreinen: financiën, klanten, interne processen en het lerend vermogen. Uiteindelijk moet toepassing van Balanced Scorecard leiden tot waardevermeerdering voor klanten (hogere klanttevredenheid) en onderneming (betere financiële resultaten).

Six Sigma

Six Sigma is gericht op het terugdringen van fouten in processen, producten of diensten. Het ultieme doel is kernprocessen op het niveau van 'Six Sigma' te krijgen, dat wil zeggen 3,4 fouten op één miljoen handelingen. Uiteraard leidt dit tot enorme kostenreducties.

Zakelijk Verbeterprogramma

Een Nederlands kwaliteitsinitiatief dat het beste combineert uit diverse (vaak kwantitatieve) kwaliteitsprogramma's. Het zakelijk verbeterprogramma heeft veel eigenschappen van Six Sigma.

ISO

ISO is een mondiale norm voor zowel productiebedrijven als bedrijven in de dienstverlening. Het systeem is sterk gericht op de primaire processen. Toepassing van ISO-normen leidt tot certificatie.

Financiële basis

De financiële basis van SKiR wordt in ieder geval tot 2002 verzorgd door bijdragen van de Nederlandse Orde van Advocaten en het Ministerie van Justitie. Verder verschaffen de Raden voor Rechtsbijstand financiële middelen om een aantal pilotprojecten op te zetten bij kantoren. In 2002 zal een Adviescommissie de positie van SKiR evalueren. Vooral de mate van succes en de mate waarin SKiR in de behoefte van advocatenkantoren voorziet, zullen bepalen of men door kan gaan. Tegen die tijd hoopt SKiR te zijn uitgegroeid tot kennisinstituut voor kwaliteitszorg en -initiatieven.

Bronnen

Recht op kwaliteit, advies van de werkgroep 'Kwaliteit in de gefinancierde rechtsbijstand', november 1999.

Ontwikkelingen in het aanbod van de gefinancierde rechtsbijstand, rapport van het Verwey-Jonker Instituut, januari 2001.

Recht op vertrouwen, Jaarverslag 2000 Nederlandse Orde van Advocaten, mei 2001.

Contact met SKiR: skir@balienet.nl

Hoe zat het ook alweer met... koerswijziging?

De rechter kan nieuwe stellingen van feitelijke aard soms passeren omdat er sprake is van een gedekt verweer (zie *Advocatenblad* 2001-7), omdat ze te laat in het geding naar voren werden gebracht maar ook omdat ze een onaanvaardbare koerswijziging vormen.

Willem Heemskerck
redactielid

Uit welk vaatje de rechter kan tappen om een verweer zonder feitelijk onderzoek ter zijde te stellen, is vaak onduidelijk

'Koerswijziging' is een begrip dat in de scheepvaart en in valutaverband voldoende bekend is, maar in ons burgerlijk procesrecht wat minder. Met koerswijziging wordt in het gemeen bedoeld op een gewijzigde standpuntbepaling van een van de partijen, die als zij strijdt met de goede procesorde een *onaanvaardbare* koerswijziging is en daarom door de rechter zonder feitelijk onderzoek buiten beschouwing kan worden gelaten. Omdat de rechter nieuwe stellingen van feitelijke aard (soms) óók kan passeren omdat sprake is van een gedekt verweer,¹ of in verband met *tardiviteit* (waarover hierna meer), zijn aan de jurisprudentie van de Hoge Raad niet veel voorbeelden van koerswijziging te ontleen. Twee verdienen er evenwel bespreking.

In de eerste (verzekerings)zaak ging het tegen de achtergrond van art. 251 K om de vraag of de bedrijfsadviseur van P. BV die namens en ten behoeve van deze vennootschap met Nationale-Nederlanden een verzekeringsovereenkomst had gesloten, melding diende te maken van het strafrechtelijk verleden van bestuurder L.. De rechtbank beantwoordde die vraag ontkennend, onder meer omdat ook Nationale-Nederlanden L. niet als beleidsbepaler bij P. BV zag, maar als 'stroman'. In hoger beroep voerde Nationale-Nederlanden als nieuwe grondslag voor haar beroep op art. 251 K aan dat P. BV eveneens had behoren te vermelden dat L. qua invloed op het beleid niet méér dan een stroman was. Bij memorie van antwoord in incidenteel appèl betoogde zij aan de hand van krantenberichten echter dat P. BV een dekmantel van L. was om

opbrengsten van criminele activiteiten te legaliseren en dat L. bij P. BV de man achter de schermen is. De Hoge Raad oordeelde dat het hof die feitelijke stelling – indien al voldoende onderbouwd en uitgewerkt – zonder meer buiten beschouwing mocht laten omdat er ten opzichte van het eerder door Nationale-Nederlanden in hoger beroep aangevoerde standpunt sprake was van een radicale koerswijziging.²

In de tweede zaak ging het om een ontslagkwestie, waarin (voormalig) werknemer Huijbregts zijn werkgever Postbank in rechte had betrokken en nietigverklaring van het ontslag en doorbetaling van loon vorderde. De Postbank voerde daarop bij antwoord aan dat als gevolg van een fusie de rechten en verplichtingen uit hoofde van de arbeidsovereenkomst op de NMB waren overgegaan, maar dat zij het inleidend verzoekschrift niettemin zou lezen alsof daarin als gerekestreerde de NMB Postbank Groep NV werd vermeld. Na afwijzing van de vordering door de kantonrechter voerde de Postbank in hoger beroep echter aan dat Huijbregts niet-ontvankelijk diende te worden verklaard. De rechtbank en Hoge Raad³ vonden dat een onaanvaardbare koerswijziging.

Onder omstandigheden kan de rechter nieuwe feitelijke stellingen in verband met dezelfde goede procesorde ook buiten beschouwing laten als zij onaanvaardbaar laat in het geding naar voren worden gebracht.⁴ Daarbij laat de Hoge Raad de waardering van wat in het zich voordoende geval een goede

1 Zie mijn bijdrage in *Advocatenblad* 2001, nr. 7, p. 271.

2 HR 13 september 1996, *NJ* 1997, 637 (MMM onder 639), r.o. 3.7.

3 HR 13 november 1998, *NJ* 1999, 173, r.o. 3.3, in vervolg op HR 16 december 1994, *NJ* 1995, 303 (HER).

4 Zie HR 27 juni 1980, *NJ* 1980, 635; HR 11 april 1986, *NJ* 1987, 433 (WHH), r.o. 3.14; HR 13 juni 1986, *NJ* 1987 (JCS), r.o. 3; HR 16 november 1990, *NJ* 1992, 84 (HJS), r.o. 3.3; HR 1 juli 1993, *NJ* 1993, 671, r.o. 3.3; HR 18 september 1993, *NJ* 1993, 48 (HER), r.o. 3.2; HR 29 september 1995, *NJ* 1996, 104, r.o. 3.3.2.

procesorde meebrengt over aan de feitenrechter, zodat die in cassatie niet op juistheid kan worden getoetst.⁵

Los daarvan mag de rechter zeer laat – bijvoorbeeld voor het eerst bij pleidooi in appèl – naar voren gebrachte feiten ook ter zijde laten, als de wederpartij daarop niet voldoende heeft kunnen reageren of als het vaststellen van de juistheid van die feiten nader onderzoek (bewijslevering) zou vergen, waarvoor in de procedure geen plaats meer is.⁶ Het spreekt vanzelf dat de kans dat de rechter feitelijke stellingen op een van deze gronden ter zijde zal laten kleiner is naarmate ze (dan wel hun belang) voor de partij die ze aanvoerde ook eerst recent waren gebleken c.q. niet eerder naar voren hadden kunnen worden gebracht.

In de beide in de vorige twee alinea's besproken gevallen handelt de partij die *tar-dief* met nieuwe feitelijke stellingen komt in strijd met de goede procesorde, die in het eerste geval bezien wordt tegen de achtergrond van het algemeen belang van een efficiënt verloop van het proces en in het tweede geval (vooral) tegen de achtergrond van de proces-suele belangen van de wederpartij.

Als de rechter nieuwe feitelijke stellingen in het laatste processtuk wel aanvaardt, betekent dat overigens nog niet dat die – bij gebreke van tegenspraak – ook als onbetwist mogen gelden. Van een procespartij mag immers niet worden gevergd dat deze een akte ter rolle neemt of pleidooi vraagt uitsluitend om te reageren op door de wederpartij voor het eerst bij memorie van antwoord in appèl in het geding gebrachte stukken, teneinde te voorkomen dat de rechter de inhoud van deze stukken als onweersproken zal beschouwen en van de juistheid daarvan zal uitgaan.⁷ Die regel geldt ook voor de procedure in eerste aanleg met betrekking tot bij dupliek aangevoerde stellingen⁸ en, in beide instanties, uiteraard ook voor eerst bij akte na het laatste reguliere processtuk naar voren gebrachte nieuwe feitelijke stellingen.⁹ De Hoge Raad verlangt zelfs van de appellant in het principaal hoger beroep niet dat hij bij zijn memo-

rie van antwoord in het incidentele hoger beroep op stellingen in de memorie van antwoord in het principaal hoger beroep reageert.¹⁰ Slechts als na het laatste processtuk (toch) een akte wordt genomen, en daarin niet op de nieuwe feitelijke stelling wordt gereageerd, zal deze als onbetwist mogen gelden.¹¹

Naar Snijders in zijn noot onder het arrest Royal Nederland/Campina al opmerkte¹² kan de rechter uit meerdere vaatjes tappen om een in appèl gevoerd verweer zonder feitelijk onderzoek ter zijde te stellen: het leerstuk van de gedekte weren als vorm van afstand van recht, de goede procesorde en ten slotte de rechtsverwerking als toepassing van de redelijkheid en billijkheid. Uit welk vaatje getapt moet/kan worden en of wellicht uit meerdere vaatjes tegelijk getapt kan worden, is vaak niet duidelijk.¹³

n

(advertentie)

Vuurens en Le Clercq

is een samenwerkingsverband van zes zelfstandige advocaten met een gevarieerde praktijk. Het kantoor is gevestigd in een monumentaal pand, goed bereikbaar gelegen tegen het centrum van Delft. Thans is er ruimte voor uitbreiding van het samenwerkingsverband met twee advocaten. Beide advocaten zullen werken voor eigen rekening en risico. Wij zoeken:

een advocaat/stagiaire

met enige relevante werkervaring. U bent enthousiast en beschikt over teameest. U heeft een goede schriftelijke en mondelinge uitdrucksvaardigheid. Uw belangstelling gaat uit naar de algemene praktijk met nadruk op het vreemdelingen- en asielrecht en het sociaal recht.

een advocaat/gevorderde stagiaire

met relevante werkervaring binnen of buiten de advocatuur, pioniersgeest en de ambitie te werken aan een eigen praktijk. Uw interesse gaat met name uit naar het ondernemingsrecht gericht op het midden- en kleinbedrijf, arbeidsrecht, bestuursrecht, milieurecht en ambtenarenrecht.

Voor informatie en uw reactie kunt u zich wenden tot M.T.H. Vuurens-Mukler, Postbus 3108, 2601 DC DELFT, 015/215 29 29

5 HR 16 november 1990, *NJ* 1992, 84 (HJS), r.o. 3.3.

6 Zie bijv. HR 6 april 1979, *NJ* 1980, 34 (CJHB), r.o. 7; HR 6 november 1981, *NJ* 1982, 228 (Ma), r.o. 6; HR 14 januari 1983, *NJ* 1983, 457 (PAS), r.o. 3.5; HR 13 mei 1983, *NJ* 1983, 714, r.o. 3.3; HR 27 september 1991, *NJ* 1991, 801, r.o. 3.2.

7 HR 22 juni 1984, *NJ* 1984, 754, r.o. 3.3; HR 15 september 1995, *NJ* 1996, 20, r.o. 3.3; HR 10 oktober 1997, *NJ* 1998, 473 (JBMV), r.o. 3.4.

8 HR 9 juni 1972, *NJ* 1972, 379 (DJV).

9 Bijvoorbeeld HR 6 december 1974, *NJ* 1975, 435 (WLH).

10 HR 23 oktober 1998, *NJ* 1999, 114, r.o. 3.3; HR 6 oktober 2000, *NJ* 2001, 186, r.o. 3.2.

11 HR 30 juni 1978, *NJ* 1978, 614 (WHH); HR 28 februari 1997, *NJ* 1997, 329, r.o. 3.2.

12 HR 19 januari 1996, *NJ* 1996, 709 (HJS), i.h.b. onder 1, 2 en 9.

13 Saillant is in dat verband het arrest-Holtrop/Stevens, waarin de A-G een toets aan de goede procesorde aanlegde en de Hoge Raad – mijns inziens ten onrechte – aan art. 348 Rv: HR 10 maart 1995, *NJ* 1996, 299 (HJS), conclusie onder 14-16 en r.o. 3.2.

De bijzondere zaak van...

Bernard ter Haar: de vissersblokkade

Advocaten ontmoeten kleurrijke personen en komen in bizarre situaties terecht. Bijna iedereen kent wel bijzondere voorvallen die tot nadenken stemmen of gewoon vermakelijk zijn. Bernard ter Haar voerde voor de gemeente Amsterdam een kort geding tegen boze Noordzee-vissers die de haven van IJmuiden blokkeerden.

Jan Pieter Nepveu
freelance journalist

Advocaat en boze vissers

Foto: Willy Slingerland

Bernard ter Haar: 'Een half uur hadden we de illusie van een profijtelijke uitspraak'

Donderdag 1 maart verliep voor Bernard ter Haar (43) bovenal hectisch. In het kantoor van gemeenteadvocaat Nauta Dutilh aan de Amsterdamse Zuidas rinkelde rond lunchtijd de telefoon. Het was het Gemeentelijk Havenbedrijf, dat een kort geding wilde aanspannen tegen actievoerende vissers die bij IJmuiden het scheepvaartverkeer onmogelijk maakten. Ter Haar nam het kort geding op zich. Inhoudelijk was de zaak volgens hem vrij simpel.

'Het laten opheffen van zo'n blokkade is op zichzelf geen hogere wiskunde, het is meer de hectiek, snel snel snel, en de logistiek.' Toen hij om te beginnen met spoed een tijdstip wilde afspreken bij de president van de rechtbank in Haarlem, bleken alle magistraten op de 'spreekwoordelijke hei' te zitten. Wel was er een griffier genegen tot het treffen van noodmaatregelen, zodat het geding toch diezelfde dag nog kon doorgaan.

Omdat de blokkade voortkwam uit wilde acties, had het geen zin om de vakbonden te dagvaarden. Ter Haar moest 58 afzonderlijke vissers traceren en was blij dat hij dat kon overlaten aan twee juristen van het procederende Havenbedrijf. 'Het heeft hun de nodige hoofdbrekens gekost om de namen

van de vissers te weten komen, welke boten het waren, en waar ze waren gevestigd.'

Rond vijven, een uurtje voordat het kort geding zou beginnen, werd de zaak 'penibel'. De tijd begon te dringen. Nog steeds was er geen deugdelijke lijst van deelnemende vissers. Het geding werd uitgesteld tot half negen.

Om zes uur kon de dagvaarding dan toch eindelijk gemaaild worden naar de deurwaarder, die 'op een holletje' naar de haven ging en daar op een klaarliggend bootje stapte. Maar de vissers maakten het hem onmogelijk zijn werk te doen. Ze lieten hem niet over hun schepen lopen en weigerden de dagvaarding in ontvangst te nemen. In dit tempo zou de deurwaarder om vier uur 's nachts nog steeds in IJmuiden bezig zijn.

Om kwart over acht arriveerde Ter Haar zelf bij de rechtbank in Haarlem. 'Daar kreeg ik het toch wel benauwd, want de deurwaarder was nog niet terug en om half negen zou het kort geding beginnen.' De president, die wel begreep dat het uitbrengen van de dagvaarding lang duurde, was bereid nog eventjes te wachten. Om kwart voor negen kwam de deurwaarder naar de rechtbank. In totaal had hij drie dagvaarding uitgereikt.

Ter Haar begon serieus aan een snelle afloop te twijfelen, toen er opeens een advocaat de advocatenkamer binnen trad en verklaarde op te treden namens de vissers. 'Een plezierige mededeling', aldus Ter Haar. Het kort geding begon om kwart over negen, maar werd meteen een kwartier geschorst om de zojuist verwelkomde advocaat de gelegenheid te geven de dagvaarding te lezen en met zijn cliënten te overleggen. Om half tien werd het kort geding hervat. De meningen waren snel duidelijk, en om tien uur wees de rechter vonnis. De blokkade moest opgeheven worden op straffe van een dwangsom van 25 duizend gulden per uur per schip.

Om half elf stond het vonnis op papier. De deurwaarder reed meteen weer richting IJmuiden, maar voordat hij aankwam, bereikten de vissers en staatssecretaris Faber in Den Haag een akkoord. De blokkades werden daarmee dadelijk beëindigd en de deurwaarder mocht naar huis. Ter Haar is blij dat het vonnis net even wat eerder gewezen was.

Hij lacht. 'We hebben een half uur tenminste de illusie gehad dat we een profijtelijke uitspraak hadden.'

n

Iks ging weer eens pleiten

Leo van Osch

X was die ochtend wat klammig ontwaakt uit een nachtmerrie. Hij had gedroomd dat hij een groepje jongeren op hun gedrag had aangesproken, die hem dat naar modern gebruik ernstig kwalijk hadden genomen. Hij was de garage van zijn kantoor binnen gevluht, maar de deur had – dat zou je nu net altijd zien – niet willen sluiten. Daarop was een bombardement met glazen literpotten appelmoes gevolgd, waartegen hij zich met een in de garage gevonden stuk tuinslang had proberen te verdedigen. Toen het gepeupel via mobieltjes ook nog versterking liet aanrukken en uit een aantal Opel Manta's lieden met honkbalknuppels stapten had X, inmiddels druipend van de goedkope appelmoes, besloten maar wakker te worden, een probaat middel tegen al te ver gaande nachtmerries.

Op het programma van die ochtend stond een politierechterzitting, waar X zich nu niet bepaald op verheugde. Een eenvoudige vernieling die zijn cliënte op zijn kantoor half en half had toegegeven. Omdat ze op zijn kantoor in snikken was uitgebarsten had hij het sneu gevonden haar alleen op pad te sturen. Na de zitting moest hij met de trein naar de Randstad, maar, zo had hij uitgerekend, dat was qua tijd gemakkelijk haalbaar.

X kwam bedrogen uit. Hij was zelf op tijd, maar appointeren, zo bleek weer eens temeer, was een vak apart. Na een halfuur ging hij eens binnen kijken welke politierechter en advocaat hier doende waren, en voorzag toen al dat het nog wel langer zou duren.

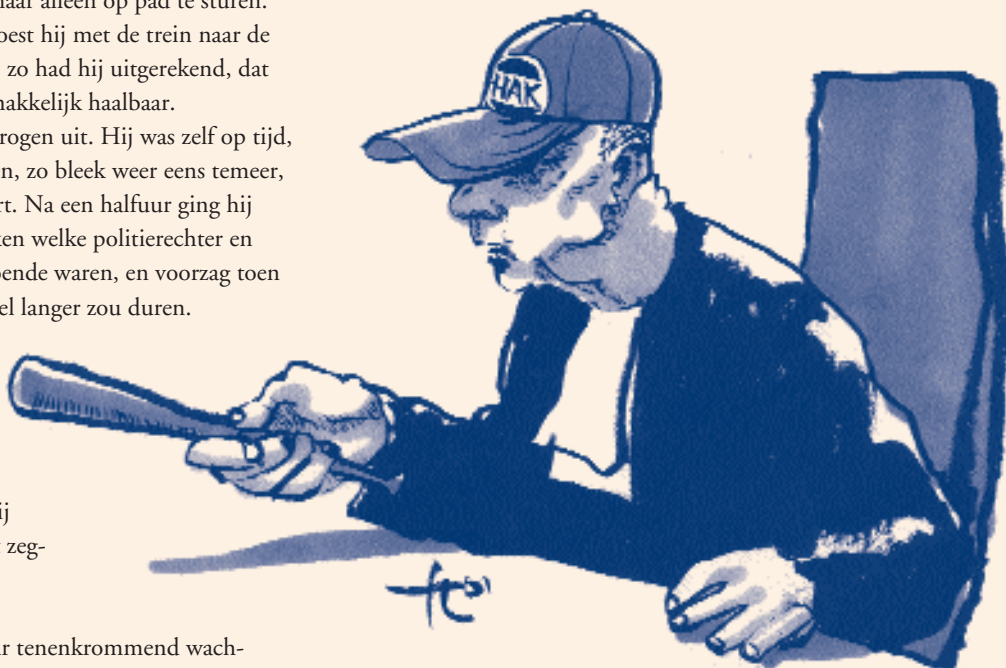
'Eigenlijk is de vraag niet zo relevant, maar ik stel hem toch maar', hoorde hij zijn confrère net zeggen.

ten en ijsberen kwam de stoom uit zijn oren. De volgende afspraak had hij al moeten afzeggen en ook de rest van het programma begon gevaar te lopen. Met een gezicht als een oormworm en kokend van woede denderde hij, en passant zijn voorganger nog een boosaardig 'bedankt' toesissend, de zaal binnen. Zijn humeur werd er niet beter op toen de politierechter het niet nodig bleek te vinden om een enkel woord van excuus uit te spreken. X wist zich nog te herinneren dat hem dat eerder overkomen was met diezelfde politierechter en dat hij toen een gepeperd briefje in concept had gemaakt maar nooit verstuurd. Ditmaal zou hij dat subassertieve gedoe achterwege laten.

Hij wist zich nog net in te houden tot zijn pleidooi maar toen was de beer ook los. De politierechter onderbrak hem al na tien seconden door te zeggen dat hij het niet kon helpen, want in de vorige zitting was onverwacht een getuige meegenomen. Hij had geen excuus aangeboden omdat dat nog meer tijd zou hebben gekost.

X trok zijn wenkbrauwen op als ware hij een topadvocaat maar was zo stupéfait dat hij besloot het erbij te laten.

De door hem bepleite vrijspraak ging niet door. De politierechter maakte er een veroordeling van, maar dan geheel voorwaardelijk. Zo kon zijn wachttijd niet worden gepropt in een verzoekje schadevergoeding, dacht X bitter terwijl hij op een holletje het gerechtsgebouw verliet. Buiten werd hij bijna overhoop gereden door een Opel Manta. De inzittenden, een drietal jongeren met honkbalpetjes, staken hun middelvinger naar hem omhoog. Een déjà vu waar alleen de appelmoes aan ontbrak.

Na anderhalf uur tenenkrommend wach-

Orde-nieuws

Jonge Balie

Het bestuur van de Vereniging De Jonge Balie in het Arrondissement Almelo is per februari 2001 als volgt samengesteld. Mr. A.J.C. van Gulp, voorzitter; mr. J. Keupink, penningmeester; mr. J.T. Stekelenburg, secretaris; mw. mr. R.H.H.G. Kroeze, algemeen lid; mw. mr. H.M. Jongebreur, algemeen lid. Adres van het secretariaat: Postbus 56, 7550 AB Hengelo (O), tel.: 074-2488805, fax: 074-2488800.

Escalatie van intimidatie advocaten in Tunesië

De intimidatie van advocaten in Tunesië blijft een voortdurende bron van zorg voor de Stichting Advocaten voor Advocaten. De Stichting zag zich de afgelopen jaren diverse keren genoodzaakt om, in samenwerking met andere organisaties zoals Advocaten Zonder Grenzen en de AED (Europese Democratische Advocaten), actie te ondernemen. Er zijn brieven geschreven en waarnemingsmissies naar processen tegen Tunesische advocaten gestuurd. Op deze plaats is diverse keren bericht over de situatie in Tunesië.

De Stichting maakt zich grote zorgen over de recente escalatie in Tunesië. In toenemende mate maken de Tunesische autoriteiten zich schuldig aan intimidatie van advocaten. Dit is in strijd met de internationale verplichting die Tunesië is aangegaan. In februari werd de *Ligue Tunisienne des droits de l'homme*, een mensenrechtenorganisatie waarbij veel Tunesische advocaten zijn aangesloten, verboden. Sindsdien zijn de bestuursleden het slachtoffer van voortdurende intimidatie en bedreiging. Verschillende advocaten, voor wie reeds eerder actie werd gevoerd door onder andere de Stichting Advocaten voor Advocaten, worden wederom bedreigd. Een schrijnend voorbeeld is de advocaat Hosni. Reeds jaren belemmeren de Tunesische autoriteiten zijn werk voor de mensenrechten. Onder andere is het hem verboden om de stad Tunis te verlaten en is zijn paspoort afgenomen. In december vorig jaar werd Hosni onderworpen aan de executie van een (na een zeer dubieus proces) opgelegde straf die de Tunesische regering al jaren geleden had opgeschort. Door zijn opsluiting is Hosni feitelijk uitgeschakeld. Hij is niet meer in staat zijn mensenrechtenzaken te behandelen. De hier genoemde zaken zijn slechts enkele voorbeelden van een grootschalige repressie door de Tunesische overheid. Advocaten en andere mensenrechtenactivisten worden onderworpen aan voortdurende surveillance. Kantoren worden doorzocht, telefoons afgeluisterd en familie van de advocaten wordt bedreigd. Bovendien zijn in de afgelopen weken waarnemers van internationale mensenrechtenorganisaties het land uit gezet.

De AED heeft bij de Minister van Buitenlandse Zaken, Van Aartsen, en de Britse premier Blair aandacht gevraagd voor de verslechterende omstandigheden in Tunesië.

Voor meer informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met het secretariaat: Nicola Jägers, Janskerkhof 3, 3512 BK Utrecht, Tel: 030-2538407/8033, Fax: 030-2537168, N. jagers@law.uu.nl.

Agenda

Versterking positie van slachtoffers in het strafproces

Lange tijd werden de positie en belangen van slachtoffers in het strafproces ontkend. Slachtoffers werden gereduceerd tot 'irrelevante aanleiding tot de misdaad'. De laatste decennia is deze uitsluiting steeds meer aangevochten. Slachtoffers zijn meer en meer geëmancipeerd en steeds meer organisaties zijn betrokken geraakt bij slachtofferzorg. Met name door de inspanningen van het Bureau Slachtofferhulp hebben ook politie, justitie en bureaus voor rechtshulp meer aandacht gekregen voor de opvang van slachtoffers. In 1995 werd de wet en regelgeving Terwee ingevoerd waardoor slachtoffers gedurende het strafproces de geleden schade kunnen verhalen op de dader en eerder de relevante informatie krijgen. Velen achten deze veranderingen niet toereikend. Slachtoffers zouden een volwaardige positie in het strafproces dienen in te nemen. Zo zou een spreekrecht voor slachtoffers en nabestaanden kunnen worden ingevoerd, waardoor alle betrokkenen in het strafproces geïnformeerd kunnen worden over en geconfronteerd worden met de gevolgen van het strafbare feit. In sommige arrondissementen wordt reeds geëxperimenteerd met toepassing van slachtofferverklaringen. Verder zou kunnen worden nagegaan of er alternatieven zijn voor het spreekrecht. Op 17 mei 2001 organiseren de Nederlandse Politie Academie (NPA) en het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) een studiemiddag over bovenstaande problematiek. De studiemiddag wordt gehouden op 17 mei a.s., NPA, Kleiberg 15 te Apeldoorn. De studiemiddag staat in het teken van de beoogde versterking van de positie van het slachtoffer. De volgende vragen zijn daarbij relevant: In hoeverre wensen slachtoffers actief te worden betrokken bij het rechtsproces? In hoeverre zijn politie en justitie erop berekend verder tegemoet te komen aan slachtofferbelangen? En hoe verhoudt de opwaardering van de rol van het slachtoffer in het strafproces zich tot de beginselen van het strafrecht? In hoeverre wordt de objectieve waarheidsvinding belast door de emotionele vertolking van leed? Wat zijn de gevolgen voor de strafmaat? *Prijs: f 225. Informatie:* mw. Esman, bureau Planning en Onderwijsadministratie Nederlandse Politie Academie, tel. 055-5397235.

Bezielend leidinggeven

Op 31 mei organiseert de Kamer van Koophandel Rotterdam een praktijkseminar met als titel Bezielend leidinggeven: de kracht van bezieling. De term 'bezielend' wordt meestal gebruikt voor mensen die zich met hart en ziel wijden aan een passie en die vaak een aanstekelijk enthousiasme uitstralen. Organisaties zoeken naar manieren om mensen werkelijk te motiveren en om zinvol werk te creëren. Bezielde organisaties worden geleid vanuit een visie, waarden, een gevoel van bestemming en alle bedrijfsprocessen zijn doortrokken van die energie. Zulke organisaties kunnen het beste in mensen naar boven halen. Tijdens de bijeenkomst komen o.a. de volgende onderwerpen aan de orde: bezieling en ziel van de organisatie, wat is dat eigenlijk; bezieling in de organisatie; drijfveren in de organisatie en de schaduwzijde van bezieling. *Prijs: f 240. Informatie:* Kamer van Koophandel Rotterdam, afd. Praktijkseminars, tel. 010-4057779, website www.rotterdam.kvk.nl.

Kwaliteit van overheidsbestuur

Op 21 juni 2001 zal van 13.00 tot 17.30 uur in de voormalige Raadszaal van Provinciale Staten te Utrecht een symposium gehouden worden met als thema Kwaliteit van overheidsbestuur. Aanleiding tot dit symposium is de verschijning van het gelijknamige boek van de Utrechtse onderzoeksgroep Algemeen Bestuursrecht.

Vraagstelling op het symposium is welke de bijdrage van het bestuursrecht is, dan wel zou kunnen zijn aan de bevordering en borging van de kwaliteit van overheidsbestuur. Sprekers zullen o.a. zijn mr. M. Scheltema, voorzitter van de W.R.R., prof.dr. A. Ringeling, hoogleraar Bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, drs. R. Tiemstra, Ministerie van SZW, en enkele leden van de Utrechtse onderzoeksgroep Algemeen Bestuursrecht, prof. mr. J.B.J.M. ten Berge, mr. G.H. Addink en dr. Ph. Langbroek.

Prijs: f 125, incl. het bovengenoemde boek. Informatie: dr. Ph.M. Langbroek, tel. 0624864544, e-mail p.langbroek@law.uu.nl of m.hes@law.uu.nl.

Transacties en schikkingen in de (straf)recht(s)praktijk

Sinds 1983 biedt het straf(proces)recht ruime mogelijkheden om strafzaken af te doen langs de weg van een transactie. In de praktijk wordt van deze mogelijkheden frequent gebruik gemaakt. Advocaten en officieren van justitie worden echter niet zelden geconfronteerd met vraagstukken waarop de wet, de richtlijnen, de literatuur of de rechtspraak geen pasklaar antwoord geven. De studiedag Transacties en schikkingen in de (straf)recht(s)praktijk wordt georganiseerd om de sterk wisselende praktijkervaringen van individuele advocaten en officieren van justitie eens nader te bespreken en om ervaringen uit te wisselen. Veel aandacht zal ook worden besteed aan de wijze waarop het transactie-instrument op de meest efficiënte manier (w.o. onderhandelingsmethoden) kan worden ingezet en gehanteerd. *Informatie:* Studiecencentrum Kerckebosch, Postbus 122, 3700 AC Zeist, tel. 030-6984222, e-mail info@kerckebosch.nl.

Prijs: f 695 excl. BTW.

European Young Lawyers course 2002

The European Young Lawyers' Scheme was established by the British Council in 1964. It aims to introduce participants to the main areas of law in the United Kingdom, give them a working knowledge of British legal terminology and an understanding of Scottish and English lawyers' approach to legal problems, particularly in areas of the participants' own specialism. The Scottish Law course is based at Edinburgh University, the English Law course at the College of Law in London. Both courses will last approximately six months, from January until July 2002. The courses are divided into three parts: a period of twelve weeks' intensive study at the Law Faculty will be followed by a thirteen week practical attachment to a solicitor's firm and a two week attachment to a senior advocate (Edinburgh course) or barrister (London course). *Information:* The British Council, Marianne de Graaf, Projects Officer Exchanges, Keizersgracht 269, 1016 ED Amsterdam, tel. 020-5506060, e-mail marianne.degraaf@britishcouncil.nl.

Permanente opleiding

In deze rubriek vindt u opleidingen die kunnen worden gevolgd in het kader van de Permanente opleiding. De rubriek vormt een aanvulling op de cursuswijzer Permanente opleiding die vier keer per jaar verschijnt.

Bankrecht

De Praktijk onder de Nieuwe WIF ***

datum: 17 mei 2001,
12.30–16.45 uur
docent: mr. B. van den Burg,
mr. J. Italianer, mr. M.H.M.
Wenting, mr. P. Koedood,
mr. M.O. van Driel
plaats: Amsterdam
punten: 3
prijs: f 695 (excl. BTW)
Vermande Studiedagen,
tel. 0320-237721

Een veranderende beurs in een veranderende wereld *

datum: 31 mei 2001,
10.00–17.00 uur
docent: prof. mr. W.A.K. Rank,
mr. J.-W.G. Vink, mr. M.A.
Blom, mr. B. van Beek,
mr. J. Willeumier
plaats: Amsterdam
punten: 6
prijs: f 695
CPO Katholieke Universiteit
Nijmegen, tel. 024-3611960

Belastingrecht

Studiedag Overname/overdracht onderneming *****

datum: 12 juni 2001,
09.30–17.00 uur
docent: mr. J.A. Booijs,
mr. dr. R. Russo
plaats: Zeist
punten: 5
prijs: f 1200
Stichting Fiscale Educatie,
tel. 023-5476894

Studiedag Fiscale due diligence *****

datum: 14 juni 2001,
09.30–17.00 uur
docent: mr. J.A. Booijs,
mr. dr. R. Russo
plaats: Zeist
punten: 5
prijs: f 1200
Stichting Fiscale Educatie,
tel. 023-5476894

Bestuurs(proces)recht

Kerncursus grondverwerving en kostenverhaal bij de ontwikkeling van bouwlocaties ***

datum: 7 juni 2001,
15.30–21.00 uur
docent: mr. A.J. Ashouwer,
mr. J.A.M. van den Brand,
mr. J.F. de Groot,
mr. J. Hoekstra
plaats: Driebergen
punten: 4
prijs: f 995 (excl. BTW)
NIK, tel. 030-6977889

Burgerlijk (proces)recht

Kerncursus Contracten maken *

datum: 21 juni 2001,
10.00–17.30 uur
docent: mr. M. Mac Lean,
mr. T.H.M. Wechem,
mr. M.H. Wissink
plaats: Driebergen
punten: 6
prijs: f 1250 (excl. BTW)
NIK, tel. 030-6977889

Internationaal (privaat)recht

Praktijkdag Internationale Verkeersongevallen *****

datum: 8 juni 2001,
09.30–17.00 uur
docent: prof. mr. C.C. van Dam,
mr. A.P.M.J. Vonken,
mr. M.E. Koppenol-Laforce,
mr. P. van Essen, mr. F.J. Bles,
jhr. mr. H.J.J. de Bosch Kemper
plaats: Den Haag
punten: 5
prijs: f 595 (excl. BTW)
T.M.C. Asser Instituut,
tel. 070-3420300

Straf(proces)recht

Nieuwe Opsporingsbevoegdheden in theorie en praktijk *

datum: 15 juni 2001,
10.00–16.45 uur
docent: mr. dr. T. Blom,
dr. V. Mul, mr. E.J.V. Pols,
mr. E.M. de Vries
plaats: Rotterdam
punten: 5
prijs: f 745
ORP Erasmus Universiteit
Rotterdam, tel. 010-4081597

Overige vaardigheden

Balanced scorecard **

datum: 31 mei 2001,
14.00–21.00 uur
docent: Senior consultants
plaats: Driebergen
punten: 5
prijs: f 995 (excl. BTW)
NIK, tel. 030-6977889

Verklaring der tekens

- * Actualiteiten (basiskennis vereist)
- ** Introductie
- *** Verdieping I (redelijke basiskennis vereist)
- **** Verdieping II (gedegen basiskennis vereist)
- ***** Specialisatieopleiding

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCAAAT EN PROCUREUR

Arts, mr. M.M.J., Zuivelplein 9b (1097 XD) postbus 94533 (1090 GM) Amsterdam, tel. 020-6639895, fax 6633850, e-mail arts@boschruiter.nl

Bakker, mr. P., Prof. W.H. Keesomlaan 8 (1183 DJ) Amstelveen, postbus 75381 (1070 AJ) Amsterdam, tel. 020-8808573, fax 8808690, e-mail paul.bakker@nl.arthurandersen.com

Bats, mw. mr. F.P., Strawinskylaan 3037 (1077 ZX) postbus 2508 (1000 CM) Amsterdam, tel. 020-4313131, fax 4313143, e-mail fanchon.bats@bdn.nl

Berg, mw. mr. N.A. van den, Hilversumstraat 324 (1024 MB) postbus 36310 (1020 MH) Amsterdam, tel. 020-6352020, fax 6352021, e-mail info@pessman.nl

Bongaerts, mr. W.P., Burgerweeshuispad 311 (1076 HS) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785698, fax 5785830, e-mail willem.bongaerts@loyensloeff.com

Borggreve, mw. mr. N.J., Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414646, fax 6612827

Bozbej, mw. mr. A., Weteringkade 9 (2515 AK) Den Haag, tel. 070-3836700, fax 3839813

Brans, mw. mr. F.W., Julianalaan 46 (2132 DT) postbus 698 (2130 AR) Hoofddorp, tel. 023-5544000, fax 5554421

Broekhuis, mr. J.A., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460662, fax 5460862, e-mail joost.broekhuis@stibbe.nl

Broerse, mw. mr. D.N., De Lairessestraat 133 (1075 HJ) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789574, fax 6789535, e-mail broerse@van-doorne.com

Bijleveld, mr. H.C., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741653, fax 6741496

Croles, mw. mr. F.F., Keizersgracht 555 (1017 DR) postbus 15744 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-5506660, fax 5506783, e-mail foekje.croles@kvdl.nl

Dadi, mr. K., Van Boshuizenstraat 12 (1083 BA) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 6464966

Dekker, mr. C.P.R.M., Parnassusweg 126 (1076 AT) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-5772393, fax 5772703, e-mail kdekke@houthoff.nl

Douma, mw. mr. W., Van Boshuizenstraat 12 (1083 BA) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 6464966, e-mail w.douma@schutgroshede.nl

Dijk, mr. T.B. van, Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 22766 (1100 DG) Amsterdam Zuid-Oost, tel. 020-6561777, fax 6561700

Edens, mr. E.L., Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240425, fax 2240015

Eleveld, mr. M.J., Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus 75330 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-5687107, fax 5686461

Folkeringa, mr. M.J., Kenaupark 23 (2011 MR) postbus 5563 (2000 GN) Haarlem, tel. 023-5424292, fax 5425277, e-mail mf@vandiepen.com

Guit, mr. M.M., Nieuwe Gracht 124 (2011 NM) postbus 280 (2000 AG) Haarlem, tel. 023-5530255, fax 5530260, e-mail m.guit@pj.netlaw.nl

Hanenburg, mr. T.H.B.M., Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771570, fax 020-5771758, e-mail thbmhanenburg@dbbw.nl

Hehemann, mw. mr. M.H., De Lairessestraat 133 (1075 HJ) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789553, fax 6789589, e-mail hehemann@van-doorne.com

Hendriks, mw. mr. A.J.M., K.P. van der Mandelalaan 120 (3062 MB) postbus 4121 (3006 AC) Rotterdam, tel. 010-2425495, fax 2425434, e-mail hendriks.anke@kpmg.nl

Herk, mw. mr. C.P. van, Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414588, fax 6612827, e-mail carien.vanherk@nautadutil.com

Hermus, mr. M.W.S., Leidseplein 29 (1017 PS) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517555, fax 6267949

Holla, mw. mr. M.C., Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 22766 (1100 DG) Amsterdam Zuid-Oost, tel. 020-6561954, fax 6561770, e-mail holla.melanie@kpmg.nl

Holten, mr. K.M. van, Philips Consumer Electronics B.V., Glaslaan 2 (5616 LW) postbus 80002 (5600 JB) Eindhoven, tel. 040-2738704, fax 2737222

Houwer, mw. mr. A., Leidseplein 29 (1017 PS) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517951, fax 6273458, e-mail alice.houwer@bakernet.com

Hovius, mr. T.E., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75088 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5785878, fax 5785888

Husken, mr. B.E., Prof. W.H. Keesomlaan 8 (1183 DJ) Amstelveen, postbus 75381 (1070 AJ) Amsterdam, tel. 020-8808731, fax 8808788, e-mail bram.husken@nl.andersenlegal.com

Jong, mr. E.A. de, Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460659, fax 5460712, e-mail erwin.dejong@stibbe.nl

Jong, mw. mr. E.S. de, Van Boshuizenstraat 12 (1083 BA) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 6464966, e-mail e.dejong@schutgroshede.nl

Jong, mw. mr. T. de, Herengracht 328 (1016 CE) postbus 2043 (1000 CA) Amsterdam, tel. 020-6272735, fax 6382171, e-mail advocaten@ruisbroekjettten.nl

Kleefmann, mr. F., Nieuwstraat 32 (1381 BC) postbus 5079 (1380 GB) Weesp, tel. 0294-432567, fax 432545, e-mail mail@stoel-advocaten.nl

Koning, mr. M.J., Jacob Obrechtstraat 70 (1071 KP) Amsterdam, tel. 020-6766060, fax 6645495

Kool, mw. mr. E.A., Westeinde 58 D (2275 AG) postbus 50 (2270 AB) Voorburg, tel. 070-3870008, fax 3874382, e-mail advoboho@planet.nl

Koopmans, mr. R.H.J., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119220, fax 7119999, e-mail rob.koopmans@cliffordchance.com

Krips, mr. A.A., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119124, fax 7119999, e-mail aike.krips@cliffordchance.com

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan:
adres@advocatenorde.nl

Kruithof, mr. A., Velsersbeek 1 (1981 LA) postbus 397 (1970 AJ) IJmuiden, tel. 0255-532544, fax 511933

Lange, mr. F.C.O. de, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 6741111, e-mail franck.delange@allenoverly.com

Leuven, mr. R., Strawinskylaan 3037 (1077 ZX) postbus 2508 (1000 CM) Amsterdam, tel. 020-4313131, fax 4313143, e-mail roald.leuven@bdn.nl

Lourens, mr. S.O., Prof. W.H. Keesomlaan 8 (1183 DJ) Amstelveen, postbus 75381 (1070 AJ) Amsterdam, tel. 020-8808700, fax 8808747, e-mail steven.lourens@nl.arthurandersen.com

Lunshof, mw. mr. S.R.L., De Lairessestraat 133 (1075 HJ) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789123, fax 6789589, e-mail lunshof@van-doorne.com

Manders, mr. E., Burg. Stramanweg 102 (1101 AA) Amsterdam, tel. 020-6913219, fax 6965641, e-mail emanders@moorlake.nl

Mark, mw. mr. P.S. van der, Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 22766 (1100 DG) Amsterdam Zuid-Oost, tel. 020-6561943, fax 6561776, e-mail vandermark.pam@kpmg.nl

Masselink, mw. mr. G.H., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 5460123

Matthijsen, mw. mr. E.E., Overschiestraat 186 k (1062 XK) postbus 75840 (1070 AV) Amsterdam, tel. 020-4081680, fax 6179362, e-mail matthijsen@legaleye.nl

Meent, mr. J.D. van de, De Boelelaan 7 (1083 HJ) postbus 397 (1970 AJ) IJmuiden, tel. 020-5022250, fax 5022255, e-mail meent@vantraa.nl

Meijerink, mw. mr. S.N., Velsersbeek 1 (1981 LA) postbus 397 (1970 AJ) IJmuiden, tel. 0255-532544, fax 511933

Moelands, mw. mr. C.M.J.F., Keizersgracht 555 (1017 DR) postbus 15744 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 5506779, e-mail chantal.moelands@kvdl.nl

Mortel, mr. M.H.G. van de, Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771448, fax 4715829, e-mail mhgvandemortel@dbbw.nl

Niezen, mw. mr. J., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 7119999, e-mail jessica.niezen@cliffordchance.com

Ommeren, mw. mr. C.W.P. van, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 6741111, e-mail astrid.vanommeren@allenoverly.com

Oppelaar, mr. H., Prof. W.H. Keesomlaan 8 (1183 WH) Amstelveen, postbus 75381 (1070 AJ) Amsterdam, tel. 020-8808719, fax 8808747, e-mail hugo.oppeelaar@nl.andersenlegal.com

Oppen, mr. P.A.Th. van, Burgerweeshuispad 311 (1076 HS) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 5785800

Os, mr. E. van, Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460553, fax 5460718, e-mail erik.vanos@stibbe.nl

Otte, mr. M.P., Leidseplein 29 (1017 PS) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517891, fax 6273458, e-mail michael.otte@bakernet.com

Ouwejan, mw. mr. A.G., Bomkade 14 (3311 JD) postbus 939 (3300 AX) Dordrecht, tel. 078-6312468, fax 6133804

Patist, mr. J.W.H., Abbé de Sint Pierrelaan 42 (4334 AR) Middelburg, tel. 0118-636376

Pekelharing, mr. T.O.E., Prof. W.H. Keesomlaan 8 (1183 DJ) Amstelveen, postbus 75381 (1070 AJ) Amsterdam, tel. 020-8808922, fax 8808747, e-mail tapio.pekelharing@nl.arthurandersen.com

Poulie, mw. mr. M.R.A., Frederiksplein 42 (1017 XN) postbus 545 (1000 AM) Amsterdam, tel. 020-5533600, fax 5533777, e-mail m.poulie@edh.nl

Ray, mr. S.A., Dr. Langeveldplein 20 (3361 HE) postbus 174 (3360 AD) Slidrecht, tel. 0184-418433, fax 417313, e-mail ray@jongeneel.net

Regouw, mr. J.B.R., Hoogoorddreef 5 (1101 BA) postbus 12166 (1100 AD) Amsterdam, tel. 020-5650400, fax 5650411, e-mail regouw@theoffice.nl

Robbe, mr. P.M., Burgerweeshuispad 311 (1076 HS) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785719, fax 5785820, e-mail paul.robbe@loyensloeff.com

Roelfs, mw. mr. Y.J.D., Dr. Langeveldplein 20 (3361 HE) postbus 174 (3360 AD) Slidrecht, tel. 0184-418433, fax 417313

Roest Crolius, mr. M.J., Bothalaan 1 (1217 JP) postbus 2383 (1200 CJ) Hilversum, tel. 035-6219941, fax 6216058, e-mail m.roestcrolius@beks.nl

Rooij, mw. mr. J.A. de, Westelijk Halfrond 487 (1183 JD) postbus 2253 (1180 EG) Amstelveen, tel. 020-6400441, fax 6402929, e-mail mail@vermeer-vandervlerk.nl

Schotte, mw. mr. C.E., Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414646, fax 6612827

Schut, mr. H., Keizersgracht 555 (1017 DR) postbus 15744 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 5506777, e-mail lawyers@kvdl.nl

Schuurs, mw. mr. L.M., Burgerweeshuispad 311 (1076 HS) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 5785800, e-mail lotte.schuurs@loyensloeff.com

Smaling, mw. mr. A.C., Overschiestraat 186 k (1062 XK) postbus 75840 (1070 AV) Amsterdam, tel. 020-4081680, fax 6179362, e-mail smaling@legaleye.nl

Stam, mw. mr. H.A.H., Strawinskylaan 3037 (1077 ZX) postbus 2508 (1000 CM) Amsterdam, tel. 020-4313131, fax 4313143, e-mail boekel.de.nerece@bdn.nl

Stomp, mr. R.M., W.G. Plein 250 (1054 SE) Amsterdam, tel. 020-6070168, fax 6890647

Timmerman, mr. S., Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771051, fax 5771775, e-mail s.timmerman@dbbw.nl

Verberne, mr. G., Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus 75330 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-5686441, fax 5687005, e-mail gijs.verberne@nl.landwellglobal.com

Verhorst, mr. M.M., Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus 75330 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-5686441, fax 5686317, e-mail melle.verhorst@nl.landwellglobal.com

Vroom, mr. V.R., Burgerweeshuispad 311 (1076 HS) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 5785800, e-mail vincent.vroom@loyensloeff.com

Wagenaar, mr. J.M., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 6741111, e-mail janmichi.wagenaar@allenoverly.com
Wapsenkamp, mw. mr. P., Vosselmanstraat 260 (7311 CL) postbus 10100 (7301 GC) Apeldoorn, tel. 055-5271271, fax 5223111
Willekens, mr. P.C.J., Steenweg 22a (5707 CG) postbus 766 (5700 AT) Helmond, tel. 0492-536666, fax 555600
Wisch, mr. J.A. ter, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741160, fax 6741497, e-mail jan.terwisch@allenoverly.com
Zaal, mr. M.C., Emmalaan 23 (1075 AT) Amsterdam, tel. 020-6797929, fax 6626606, e-mail info@korvinus-knoopsadvocaten.nl
Zelfde, mr. R.C.A. van 't, Cronenburg 75 (1081 GM) postbus 7911 (1008 AC) Amsterdam, tel. 020-3016173, fax 6464716, e-mail richard.van.t.zelfde@dolk-verburg-diamand.nl
Zevenhuijzen, mw. mr. H.H.J., Keizersgracht 555 (1017 DR) postbus 15744 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 5506777, e-mail hermine.zevenhuijzen@kvdl.nl

OVERLEDEN

Mr. P.W. **Malherbe** (Den Haag) 13.2.2001
 Mr. H.P. **Utermark** (Den Haag) 17.2.2001

PRAKTIJK NEERGELEGD

Arend, mr. O. van den (Den Haag) 22.2.2001
Back, mr. J.R. de (Amsterdam) 12.2.2001
Bakker, mr. F.A.J. (Amsterdam) 1.3.2001
Belt, mw. mr. A.J.M. (Amsterdam-Zuidoost) 1.2.2001
Bentum, mr. Max (Assen) 2.4.2001
Berg, mw. mr. B. van den (Amsterdam) 1.3.2001
Boekaar, mr. G.H. (Assen) 2.4.2001
Bulthuis, mr. W.H.C. (Bussum) 12.3.2001
Degelink, mr. W. (Rotterdam) 23.2.2001
Engering, mw. mr. A.M. (Hilversum) 1.2.2001
Eötvös, mw. mr. G.K. (Amsterdam) 15.2.2001
Grampel, mr. P.J. van de (Londen/VK) 22.2.2001
Hellenberg Hubar, mr. B.G.R.M. van (Amsterdam) 1.1.2001
Hoek, mw. mr. S. (Amsterdam) 2.4.2001
Hollander, mw. mr. M.C. (Amsterdam) 28.2.2001
Hoogendoorn, mw. mr. drs. F.C. (Rotterdam) 1.2.2001
Jeuken, mr. R.T.C.N. (Breda) 30.3.2001
Jong, mr. L. de (Amsterdam) 1.3.2001
Kasius, mw. mr. Y.M. (Capelle a/d IJssel) 1.4.2001
Kreek, mr. J.L. de (Amsterdam) 14.3.2001
Kruk, mr. N. van der (Amsterdam) 20.3.2001
Lichteveld, mw. mr. H.L.M. (Amsterdam) 1.4.2001
Lommen, mr. M.C.J. (Amsterdam) 1.3.2001
Meier, mw. mr. T. (Assen) 2.4.2001
Meijer-Hulsen, mw. mr. S.H.M.

(Amsterdam) 1.3.2001
Ozinga, mw. mr. S.C. (Amsterdam) 1.3.2001
Plantenga, mr. J. (Amsterdam) 2.4.2001
Rens, mr. A.A. (Velsen-Zuid) 1.8.2000
Schaafsma, mw. mr. P.C. (Amsterdam) 1.2.2001
Schaft, mr. K. van der (Amsterdam) 1.3.2001
Scholten, mw. mr. N.M.H. (Amsterdam) 27.2.2001
Sevenster, mw. mr. H.G. (Den Haag) 1.3.2001
Simons, mw. mr. M.D.P. (Laren) 1.2.2001
Stratenus, mr. I.A. (Amsterdam) 1.2.2001
Verhoeven, mr. W. (Rotterdam) 21.3.2001
Vrijman, mw. mr. N.N. (Amsterdam) 1.1.2001
Witsenburg, mr. A.W. (Amsterdam) 1.1.2001

KANTOORVERPLAATSING

Baars en Van Opijnen Advocaten (mrs. L.C. Baars, B. van Opijnen en Ch.J. Nicolai): Lange Nieuwstraat 137 (3111 AG) Schiedam, tel. 010-4736677, fax 4736513
Bont, mr. C.W.J. de (Den Helder): Plesmanstraat 62 (3905 KZ) Veenendaal, tel. 0318-527575, fax 526644
Boorsma, mw. mr. E.M.J. (Den Haag): Blaak 34 (3011 TA) postbus 2066 (3000 CB) Rotterdam, tel. 010-2406633, fax 2131887, e-mail emjboorsma@dbbw.nl
Brussee, mr. A.J.W. (Den Haag): Brussee & Rijnbout Advocaten, Zuidesch 6 (9304 TW) Lieveer, tel. 050-5029912, fax 5029913, e-mail brussee.adv@wxs.nl
Freriks, mw. mr. A.A.: Vughterstraat 71 (5211 EZ) postbus 1365 (5200 BK) Den Bosch, tel. 073-6122022, fax 6123295
Gravesteyn, mr. J. (Rijswijk): Javastraat 10-12 (2585 AN) postbus 85563 (2508 CG) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 3645400, e-mail info@gmw.nl
Honnebier, mw. mr. A.G.A.M.: Nieuwe Kerkstraat 37 (1018 DX) Amsterdam, tel. 020-6236721, fax 6242249
Advocatenkantoor Jansen (mw. mr. J.J.J. Jansen): Biezelingsestraat 39 (4421 BN) postbus 25 (4420 AA) Kapelle, tel. 0113-344040, fax 342454, e-mail jijjansen@zeelandnet.nl
Kamerling, mw. mr. J.A. (Vlaardingen): Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240377, fax 2240006
Koelmans, mw. mr. E.B.: Dijkshofplantsoen 14 (1077 BL) postbus 75546 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-3051600, fax 3051699, e-mail eliane.koelmans@spighoff.com
Kortenbach Van Steensel Advocaten (mrs. A.J. van Steensel en V. Kortenbach): Mauritskade 57 (2514 HG) postbus 85538 (2508 CE) Den Haag, tel. 070-3879895, fax 3879271, e-mail kvs@mauritskade57.nl
Lammers, mw. mr. C.M.H.: Loyens & Loeff, 1, Avenue Franklin D. Roosevelt, 75008 Parijs/Frankrijk, tel. 0033-149539125, fax 142891460, e-mail stanneke.lammers@loyensloeff.com

Lookeren Campagne, mr. H.L. van: Offenberglaan 1-app. 43 (2594 BM) Den Haag, tel. 070-3893132, fax 3855369
Lunsingh Scheurleer, mr. D.F. (Amsterdam): Scheveningseweg 66 (2517 KX) postbus 84046 (2508 AA) Den Haag, tel. 070-3529306, fax 3529129, e-mail dlunsingh@houthoff.nl
Meijer, mr. E.L.F. de: Schellingwouderdijk 287 (1023 NH) Amsterdam, tel. 020-4910222, fax 4910221, e-mail e.demeijer@planet.nl
Nekeman, mr. C.: Keizersgracht 555 (1017 DR) postbus 15744 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 5506777
Ruijven, mw. mr. C.P.J.M. van (Den Haag): Tiendweg 22 (2671 SB) postbus 182 (2670 AD) Naaldwijk, tel. 0174-623052, fax 623031, e-mail ruijven@dezadvocaten.nl
Schultz van Haegen, mr. J.H.F.: (Shell International B.V., afdeling LSEP), Carel van Bylandtlaan 23 (2596 HP) postbus 162 (2501 AN) Den Haag, tel. 070-3772578
Schurink, mr. R.H.V. (Bussum): Herengracht 182 (1016 BR) postbus 11363 (1001 GJ) Amsterdam, tel. 020-5571553, fax 5571397
Sommers, mw. mr. H.P.G. (Den Bosch): St. Canisiusweg 19f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 3810820
Teerling, mr. F.L. (Den Bosch): Bureau Rechtshulp, Molenstraat 19 (5341 GA) postbus 478 (5340 AL) Oss, tel. 0412-630055, fax 645107, e-mail bvross@worldonline.nl
Voorthuizen, mr. A.H.J.G. van (Breda): Markt 25 (3961 BC) postbus 275 (3960 BG) Wijk bij Duurstede, tel. 0343-575323, fax 576684

Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden

op www.advocatenorde.nl en BalieNet

Hof van Discipline 14 juli 2000, nr. 3109

(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Krans, Orie, Scheltema en Schokkenbroek)

Raad van Discipline Leeuwarden 7 januari 2000

(mrs. Riessen, Dorhout, Van Duursen, Hemmes en Van der Kwaak-Wamelink)

Benoeming van de advocaat van (een deel van) het bestuur van een stichting tot vereffenaar van de Stichting in een conflictsituatie tussen bestuursleden.

*Advocatenwet art. 46 (2.4. vermijden van belangenconflicten)
Gedragsregel 7 lid 1*

Feiten

Het bestuur van stichting A besluit in zijn vergadering van 1 september 1998 unaniem de activiteiten van de stichting per 1 januari 1999 te beëindigen en de stichting zo snel mogelijk te ontbinden. In de daaropvolgende vergadering van 12 oktober 1998 wordt besloten juridisch advies in te winnen en wordt de volgende vergadering op 9 november 1998 vastgesteld. Twee bestuursleden verzoeken in een brief, gericht aan alle bestuursleden, op de vergadering van 9 november het vertrouwen in het dagelijks bestuur, bestaande uit drie leden, van wie er (onder meer) twee als klager optreden, aan de orde te stellen. Een van deze klagers – de voorzitter van het bestuur – deelt daarop schriftelijk mede dat inmiddels overleg met een notaris en het dagelijks bestuur heeft plaatsgevonden, dat een aantal formeel te nemen beslissingen schriftelijk aan de leden zal worden voorgelegd en dat de vergadering van 9 november 1998 derhalve geannuleerd kan worden. Weer een dag later stelt de voorzitter zich, onder verwijzing naar een artikel in de statuten van de stichting, op het standpunt dat de vergadering van 9 november 1998 geen formele status kan hebben. Daarop delen de twee bestuursleden die het vertrouwen in het dagelijks bestuur aan de orde willen stellen mede dat de geplande vergadering hoe dan ook zal doorgaan. De voorzitter handhaaft zijn zienswijze dat de vergadering op 9 november 1998 geannuleerd kan worden. Mr. X is aanwezig bij de vergadering van 9 november 1998, waarbij acht van de elf bestuursleden in persoon of bij volmacht aanwezig zijn. Mr. X treedt op als notulist van de vergadering en wordt in die vergadering aangewezen als vereffenaar. Mr. X dient later een verzoekschrift in bij de rechtbank strekkende tot ontslag van (onder meer) twee klagers als lid van het dagelijks bestuur van de stichting.

Klagers stellen zich op het standpunt dat mr. X tegenstrijdige belangen heeft behartigd door tijdens de vergadering op 9 november 1998 een aantal bestuursleden in een intern bestuursconflict te adviseren, terwijl hij in dezelfde vergadering als notulist is opgetreden en zich in de vergadering tot vereffenaar van de stichting heeft laten benoemen. Zij stellen zich voorts op het standpunt dat de benoeming van mr. X tot vereffenaar een nietig besluit is.

Overwegingen van de raad

Naar het oordeel van de raad had mr. X zich niet tot vereffenaar van de stichting mogen laten benoemen, omdat hij als adviseur (en later als advocaat) van een deel van het bestuur in het conflict met de overige bestuursleden in de functie van vereffenaar van de stichting niet de nodige afstand heeft bewaard, althans heeft kunnen bewaren. In het conflict met de minderheid van het bestuur heeft mr. X partij gekozen voor de meerderheid binnen het bestuur en heeft hij vervolgens als advocaat een verzoekschrift strekkende tot het ontslag van twee bestuurders (beiden klagers) uit hun functie als lid van het dagelijks bestuur van de stichting opgesteld en heeft hij dit verzoekschrift bij de rechtbank te B door zijn procureur doen indienen.

De raad acht de klacht gegrond en legt, gezien de ernst van de door mr. X begane misslagen, de maatregel van twee maanden schorsing voorwaardelijk op.

Overwegingen van het hof

Na eerst te hebben vastgesteld dat de raad zich niet expliciet heeft uitgelaten over de vraag of het besluit waarbij mr. X tot vereffenaar werd benoemd nietig is en vervolgens te overwegen dat dat besluit niet nietig is overweegt het hof met betrekking tot de vraag of mr. X zich niet tot vereffenaar had mogen laten benoemen het volgende:

Dit klachtonderdeel stelt aan de orde de vraag of het feit dat mr. X voorafgaande aan de vergadering van 9 november 1998 door een aantal bestuursleden was geraadpleegd en ook tijdens die vergadering juridisch advies heeft gegeven en de omstandigheid dat, zoals hem bekend was, binnen het bestuur onenigheid was ontstaan, meebrachten dat hij in strijd met hetgeen een behoorlijk advocaat betaamt heeft gehandeld door de benoeming tot vereffenaar te aanvaarden.

Vooropgesteld moet worden dat mr. X ten opzichte van het bestuur en de verschillende bestuursleden als vereffenaar in een geheel andere positie zou komen te staan dan als hun raadsman en dat daarbij van behartiging van (tegenstrijdige) belangen van de bestuursleden geen sprake zou zijn. Voorts is van belang dat het besluit om mr. X aan te wijzen als vereffenaar met algemene stemmen is genomen tijdens een bestuursvergadering waar acht van de elf bestuursleden aanwezig waren.

De door klagers genoemde omstandigheid dat mr. X ook de notulen van die vergadering heeft gemaakt acht het hof niet relevant voor de beantwoording van de hiervoor bedoelde vraag. Alles afwegende komt het hof tot het oordeel dat mr. X niet tuchtrechtelijk kan worden verweten dat hij gevolg heeft gegeven aan het door het bestuur van de stichting genomen besluit hem aan te wijzen als vereffenaar. Dit neemt niet weg dat mr. X, gelet op de binnen het bestuur gerezen meningsverschillen die ten gevolge van de op de vergadering van 9 november 1998 genomen besluiten ongetwijfeld verscherpt zouden worden, er naar het oordeel van het hof misschien verstandiger aan zou hebben gedaan zich niet als vereffenaar beschikbaar te stellen.

Volgt

Vernietiging van de beslissing van de Raad van Discipline en ongegrondverklaring van de betreffende klachtonderdelen.

Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. A.G. Beets, mr. J.C.P. Ekering, mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

Hof van Discipline 14 juli 2000, nr. 3140

(mrs. Zwitser-Schouten, Van Voorst van Beest, Peeperkorn, Thunnissen en Schokkenbroek)

Een appèlschriftuur, binnengekomen ruim elf maanden na het verstrijken van de appèltermijn, leidt tot niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep. Daaraan doet niet af dat noch aan de voet van de beslissing van de raad noch in de begeleidende brief waarbij die beslissing aan klager is toegezonden, is vermeld dat, op welke wijze en binnen welke termijn klager hoger beroep tegen die beslissing kon instellen, hetgeen door de Advocatenwet niet wordt voorgeschreven, doch wel een bij de raden van discipline gebruikelijke gang van zaken is.

Advocatenwet art. 56

Hof van Discipline 's-Gravenhage 14 juli 2000, nr. 3097

(mrs. Fransen, Beker, Van der Grinten, Goslings en Scheltema)

Raad van Discipline 's-Gravenhage 20 december 1999

(mrs. Bleeker, De Bont, Poelman, Paulussen en Theunissen)

Advocaat handelt, onder de omstandigheden van het geval, niet tuchtrechtelijk onjuist door, namens zijn cliënt, aan de advocaat van de wederpartij te berichten dat de cliënt een klacht zal indienen in het geval dat de wederpartij een procedure tegen zijn cliënt aanhangig maakt.

Advocatenwet art. 46 (3.3.2. dreigementen)

Feiten

De cliënten van mr. Y (klager) en mr. X zijn met elkaar in een geschil verwikkeld. Op 25 oktober 1997 heeft tussen hen, in aanwezigheid van enkele derden onder wie klager, een bespreking plaats te A. De cliënten van mr. X (een besloten vennootschap en haar directeur B, waarvoor mr. X ook als advocaat is gaan optreden) stellen in die bespreking door (onder andere) klager onder onaantvaardbare druk te zijn gezet om een verklaring en een brief te tekenen.

In een brief van 28 oktober 1997 schrijft mr. X aan klager dat B op die grond overweegt een klacht tegen klager in te dienen. Bij brief van 25 november 1997 schrijft mr. X aan klager dat B een klacht tegen hem zal indienen indien diens cliënte een civiele procedure tegen B zal entameren. Nadat de cliënte van klager bij exploit van 17 juni 1998 de besloten vennootschap van B heeft gedagvaard dient mr. X namens B op 1 juli 1998 een klacht tegen klager in. Op 13 november 1998 belt klager mr. X met de vraag of B niet genegen zou zijn de bewuste klacht in te trekken. Mr. X antwoordt daarop dat de klacht zal worden ingetrokken als de cliënte van klager bereid blijkt om de procedure tegen (de vennootschap van) B te beëindigen. Op 2 september 1999 dient klager vervolgens de onderhavige klacht in.

Klacht

Mr. X maakt zich schuldig aan misbruik van tuchtrecht doordat hij een door zijn cliënte gedane klacht tegen klager gebruikt als pressiemiddel jegens klager, met de bedoeling dat klager zijn cliënte adviseert de proce-

cedure, door haar tegen de cliënte van mr. X aangespannen, te beëindigen.

Overwegingen van de raad

Kennelijk was de aankondiging een klacht tegen klager in te dienen erop gericht te voorkomen dat klager voor zijn cliënte een procedure tegen de cliënte van mr. X zou aanspannen. Het dreigen met het indienen van een klacht werd door mr. X duidelijk als drukmiddel gebruikt om een voordeel voor zijn cliënte te bereiken. Eerst nadat klager ongeveer acht maanden later de cliënte van mr. X had gedagvaard werd de klacht ingediend.

Weliswaar had mr. X aan klager geschreven dat zijn cliënte met een klacht dreigde doch mr. X kan zich niet aan zijn eigen verantwoordelijkheid onttrekken met een beroep op de van zijn cliënte verkregen opdracht. Een advocaat draagt de volledige verantwoordelijkheid voor de behandeling van de zaak. Mr. X heeft niet gehandeld als een behoorlijk advocaat betaamt. De klacht is gegrond.

Overwegingen van het hof

De raad maakt, blijkens zijn beslissing, mr. X het verwijt dat hij klager heeft gedreigd met het (namens zijn cliënte) indienen van een klacht tegen hem. Volgens de raad heeft mr. X dit dreigen als drukmiddel gebruikt om 'een voordeel voor zijn cliënte te bereiken' (waarmee de raad kennelijk doelt op het door de cliënte van mr. X beoogde resultaat dat de cliënte van klager geen civiele procedure tegen hem aanhangig zou maken). Dit verwijt ziet echter op het *indienen* door mr. X (namens zijn cliënte) van de klacht tegen klager. De klacht, zoals door de raad omschreven, ziet echter op het feit dat mr. X – kort gezegd – op 13 november 1998 als voorwaarde voor het *intrekken* van de door B tegen klager ingediende klacht heeft gesteld dat de cliënte van klager de procedure tegen de bv van B zou beëindigen. De raad heeft aldus buiten de klacht om beslist. De beslissing van de raad zal daarom in zoverre worden vernietigd.

Met mr. X is het hof van oordeel dat hij onder de omstandigheden van het onderhavige geval niet tuchtrechtelijk onjuist heeft gehandeld door klager in zijn brief van 25 november 1997 namens B te berichten dat deze laatste een klacht tegen hem zou indienen in het geval de cliënte van klager een procedure tegen hem (B) aanhangig zou maken. Bezien vanuit het gezichtspunt van B was die voorgenomen actie gerechtvaardigd, gelet op hetgeen zich in zijn visie op 25 oktober 1997, in aanwezigheid van klager, had afgespeeld. Een procedure tegen B en/of diens bv zou immers zijn gebaseerd op de stukken die hij (B), in zijn stelling, onder ongeoorloofde druk van klager had getekend. Niet valt in te zien dat mr. X dat standpunt dan niet tegenover klager kenbaar zou hebben mogen maken. De op 1 juli 1998 namens B door mr. X ingediende klacht was het logische gevolg op die brieven. Hetzelfde geldt voor de in de klacht gewraakte reactie van mr. X op de hem door klager op 13 november 1998 gestelde vraag. Het vorenstaande leidt tot de conclusie dat de klacht zoals de raad die heeft omschreven alsnog ongegrond zal worden verklaard.

Volgt

Vernietiging van de beslissing van de raad en ongegrondverklaring van de klacht.